



แนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของประชากรในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่า  
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นินุสรา มินทราศักดิ์

โดย

นางสาวรุย์ดา	นิหลง	๔๐๖๔๒๒๐๐๔
นางสาวชอฟาวาตี	ดาโ๊ะ๊ะ	๔๐๖๔๒๒๐๓๑
นายนิมูบิง	สาอิ	๔๐๖๔๒๒๐๓๘

หัวข้อพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชาวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน  
หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

## การอนุมัติ

หัวข้อพิเศษ : แนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของประชากรในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่า  
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ชื่อผู้วิจัย : รุวิดา นีหลง, ซอพาวาตี ดาโอะ๊ะ, นิมุบิง สามี

หลักสูตร : รัฐศาสตรบัณฑิต

สาขา : การปกครองและกฎหมายมหาชน

คณะ : มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัย : ราชภัฏยะลา

ปีการศึกษา : ๒๕๖๗

อาจารย์ที่ปรึกษาหัวข้อพิเศษ

.....

(ผศ.นินุสรา มินทราศักดิ์)

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน อนุมัติให้การศึกษาหัวข้อพิเศษ  
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติสำเร็จของรายวิชานี้

.....

(ผศ.นินุสรา มินทราศักดิ์)

ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

## บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Moed Method) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาปัจจัยและผลกระทบจากการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนตลาดเก่า ๒. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น โดยกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้สูตร Taro yamena ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ เป็นประชากรจำนวน ๒๙๖ คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในการหาอันดับปัจจัยและผลกระทบจากการอพยพย้ายถิ่นรวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหาตามวัตถุประสงค์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าทางด้านสถิติซึ่งผ่านการวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (IBM SPSS Statistics) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน ๙ คน ได้แก่ ประธานชุมชนจากรุนอก จำนวน ๑ คนและประชากรในพื้นที่ จำนวน ๘ คน โดยแบ่งเป็น ตัวแทนผู้ประกอบการ จำนวน ๒ คน ตัวแทนกลุ่มเยาวชน จำนวน ๒ คน ตัวแทนกลุ่มแรงงาน จำนวน ๒ คน และกลุ่มแม่บ้าน จำนวน ๒ คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง เพื่อหาข้อมูลปัจจัยและผลกระทบจากการอพยพย้ายถิ่นรวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนตลาดเก่า อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ผลการศึกษาพบว่า ๑. ปัจจัยจากการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ปัจจัยการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนตลาดเก่า โดยภาพมาจากการประกอบอาชีพหรือโอกาสในการทำงานที่มากกว่าเป็นหลัก ซึ่งเป็นอันดับสูงสุด มีค่าเฉลี่ยร้อยละ ๓๙.๑ รองลงมาคืออพยพย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา ร้อยละ ๑๙.๙ ย้ายถิ่นโดยความสมัครใจ ร้อยละ ๑๗.๕ ย้ายเพื่อโอกาสทางคุณภาพแวดล้อมและสุขภาพ ร้อยละ ๑๐.๔ โอกาสทางการบริการทางการแพทย์และสุขภาพ ร้อยละ ๗.๗ โอกาสในการรวมตัวของเพื่อนและครอบครัว ร้อยละ ๕.๐ และผลกระทบจากการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า พบว่า ผลกระทบจากการอพยพย้ายถิ่นแบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านเศรษฐกิจ การเติบโตของจำนวนประชากรจากการอพยพย้ายถิ่นส่งผลให้มีความต้องการบริการและสินค้าเพิ่มขึ้น แต่อาจทำให้เกิดการแข่งขันที่สูงขึ้นในตลาดแรงงานและส่งผลกระทบต่อรายได้ในครัวเรือน ซึ่งเป็นผลกระทบอันดับที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่  $\bar{x}=๕๘.๘$  SD = ๖๙.๐๙ ๒) ด้านสังคม ความหลากหลายของประชากรทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและวัฒนธรรม แต่ในขณะเดียวกันอาจเกิดปัญหาการบริหารจัดการชุมชนและความไม่มั่นคงทางสังคม ซึ่งเป็นผลกระทบอันดับที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่  $\bar{x}=๕๗.๙$  SD= ๖๔.๒๖ ๓) ด้านสุขภาพ การเพิ่มขึ้นของประชากรอาจทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ เช่น ความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง  $\bar{x}=๒.๘๕$  SD= ๓.๓๖) ๒.แนวทางใน

การแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น โดยภาพรวมพบว่า การแก้ไขปัญหาจากการอพยพย้ายถิ่นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการส่งเสริมอาชีพนอกตัวเมืองจะสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องรายได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่  $\bar{x}=58.8$  (SD = 11.44)

คำสำคัญ : การอพยพย้ายถิ่น ชุมชนแออัด ปัจจัยและผลกระทบ ชุมชนย่านตลาดเก่า

## ABSTRACT

This study employs a mixed-methods approach, integrating both quantitative and qualitative research. The objectives of the study are: ๑) to examine the factors and impacts of population migration within the Old Market Community, and ๒) to propose solutions to alleviate the issues related to urban overcrowding caused by migration. For the quantitative research component, the sample size was calculated using Taro Yamane's formula, resulting in a population sample of ๒๔๖ individuals within the area. Data were collected through questionnaires to rank the factors and impacts of migration, as well as to identify potential solutions based on the study objectives. The data analysis was conducted using statistical measures processed through the SPSS (IBM SPSS Statistics) software, employing descriptive statistics such as percentage, mean, and standard deviation. For the qualitative research component, the key informants consisted of ๔ individuals: one community leader from Jaroonok and ๓ residents from the area, including representatives from various sectors—๒ business operators, ๒ youth representatives, ๒ labor group representatives, and ๒ housewives. Data were collected through structured interviews to explore factors, migration impacts, and potential solutions for the Old Market Community in Mueang District, Yala Province.

The study found that: ๑. The main factors influencing migration within the Old Market Community in Mueang District, Yala Province, are primarily driven by employment opportunities, which ranked the highest with an average of ๓๔.๑%. The second most significant factor is migration for educational purposes at ๑๔.๔%, followed by voluntary migration at ๑๗.๕%, migration for environmental and health quality improvements at ๑๐.๔%, access to healthcare services at ๗.๗%, and finally, the opportunity to reunite with friends and family at ๕.๐%.

The study revealed that the impacts of migration in the Old Market Community can be categorized into three main areas: ๑. Economic Impact: The increase in population due to migration has led to higher demand for goods and services. However, it may also result in increased competition in the labor market, affecting household income. This economic impact ranked first, with an average score of  $\bar{x} =$

$\bar{x} = 48.8$ ,  $SD = 14.05$ . 2) Social Impact: The diversity of the population has introduced changes in lifestyle and culture, but it can also lead to challenges in community management and social stability. This social impact ranked second, with an average score of  $\bar{x} = 47.5$ ,  $SD = 14.26$ . 3) Health Impact: Population growth may create health issues, such as limited access to public health services and increased health risks due to changing environmental conditions. This health impact scored an average of  $\bar{x} = 46.5$ ,  $SD = 11.6$ . 4) Proposed Solutions for Addressing Urban Congestion Due to Migration: Overall, the most effective solution was found to be the promotion of employment opportunities outside urban areas to help address income-related issues, with an average score of  $\bar{x} = 45.8$  ( $SD = 10.44$ ).

Keywords: migration, urban congestion, factors and impacts, Old Market Community.

## กิตติกรรมประกาศ

หัวข้อพิเศษฉบับสำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการหัวข้อพิเศษที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข ให้คำแนะนำ และติดตามความก้าวหน้า ในการทำหัวข้อพิเศษด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีเสมอมา โดยเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิรุศรา มินทราศักดิ์ ที่ช่วยให้ คำแนะนำคำปรึกษา อบรมสั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือน ให้ความเมตตากับผู้วิจัยเหนือกว่าครูที่พึงมีให้ต่อศิษย์ โดยทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์คมวิทย์ สุขเสนีย์ อาจารย์ประจำรายวิชาการวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมาย มหาชน ที่ได้ให้ความรู้และคำแนะนำด้วยความเมตตาเสมอมา

ขอขอบคุณ นายมุตตาชา ยูโซ๊ะ นายชูโฮมี อีปง และนายลุตฟี อามีโดง ที่ได้เสียสละเวลาให้ ความกรุณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณ กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่า อำเภอเมือง จังหวัดยะลา , ประชาชนในพื้นที่ชุมชนจารูนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา, ผู้นำชุมชนจารูนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่ได้เสียสละเวลาในการ ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยทำให้งานวิจัยเรื่องนี้ประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าอันพึงมีของรายงานหัวข้อพิเศษฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือ และให้กำลังใจเป็นอย่างดี สุดท้ายขอมอบคุณงามความดีให้กับบุพการี ครอบครัวของ ผู้วิจัย ผู้ซึ่งให้โอกาสและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย เสมอมาตั้งแต่ต้นจนกระทั่งหัวข้อพิเศษฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

คณะผู้วิจัย

## สารบัญ

สารบัญ		
	การอนุมัติ	ก
	บทคัดย่อ	๗-๑
	กิตติกรรมประกาศ	ฉ
	สารบัญ	๗-๗
	สารบัญตาราง	ณ
	สารบัญภาพ	ญ
บทที่ ๑		
	- ความสำคัญและที่มาของปัญหา	๑-๒
	- วัตถุประสงค์การวิจัย	๒
	- ขอบเขตการวิจัย	๒
	- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๒
	- คำนิยามศัพท์เฉพาะ	๓
บทที่ ๒		
	- เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
	- แนวคิดทฤษฎีการอพยพย้ายถิ่น	๔-๗
	- ผลกระทบในชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น	๗-๘
	- แนวคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น	๘-๑๐
	- แนวคิดและทฤษฎีการวางผังเมือง	๑๐-๑๑
	- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๑-๑๓
	- กรอบแนวคิดการวิจัย	๑๔-๑๕
บทที่ ๓		
	- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๑๖
	- เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ	๑๖-๑๗
	- การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๗-๑๘
	- การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	๑๘
บทที่ ๔		
	- ผลการวิจัย	๑๙

- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป เพศ อายุ สถานภาพ ภูมิลำเนาเดิม รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ ช่วงเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ ๑๘-๒๓
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยในการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่า ๒๓-๒๕
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ๒๖-๒๙
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบด้านสังคม ๒๙-๒๙
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบด้านสุขภาพ ๒๙-๓๓
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น ๓๖-๓๘

บทที่ ๕

- อธิปราชยผล ๓๙-๔๐
- ด้านเศรษฐกิจ ๔๐-๔๑
- ด้านสังคม ๔๑-๔๒
- ด้านสุขภาพ ๔๒-๔๓
- แนวทางในการแก้ไขปัญหา ๔๓-๔๔
- สรุปผลการวิจัย ๔๔-๔๖
- ข้อเสนอแนะ ๔๖
- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๔๖
- ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ๔๖

บรรณานุกรม ๔๗-๔๘

บุคคลานุกรม ๔๙

ภาคผนวก ๕๐

- ภาคผนวก ก ๕๑
- ภาคผนวก ข ๕๒-๕๙
- ประวัติผู้วิจัย ๖๐-๖๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตาราง ๔.๑.๑	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้าน เพศ	๑๙
ตาราง ๔.๑.๒	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้าน อายุ	๒๐
ตาราง ๔.๑.๓	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้าน สถานภาพ	๒๑
ตาราง ๔.๑.๔	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้าน ภูมิลำเนา	๒๑
ตาราง ๔.๑.๕	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้าน รายได้ต่อเดือน	๒๑
ตาราง ๔.๑.๖	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้าน รายจ่ายต่อเดือน	๒๑
ตาราง ๔.๑.๗	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้าน ระดับการศึกษา	๒๒
ตาราง ๔.๑.๘	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้าน อาชีพ	๒๒
ตาราง ๔.๑.๙	ตารางการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้าน ช่วงเวลาในการอาศัยในพื้นที่	๒๓
ตาราง ๔.๒.๑	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยในการอพยพย้ายถิ่น	๒๓-๒๕
ตาราง ๔.๓.๑	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	๒๖-๒๙
ตาราง ๔.๔.๑	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบด้านสังคม	๓๐-๓๓
ตาราง ๔.๕.๑	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบด้านสุขภาพ	๓๓-๓๕
ตาราง ๔.๖.๑	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางในการแก้ไขปัญหา	๓๖-๓๘

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
ภาพที่ ๑	กรอกแนวคิดการวิจัย	๑๗
ภาพที่ ๒	เข้าพบที่ปรึกษาวิจัย	๔๖
ภาพที่ ๓	ลงพื้นที่สัมภาษณ์ สจ.นาเดีย พร้อมมูล	๔๖
ภาพที่ ๔	ผู้ทรงตรวจสอบแบบสัมภาษณ์แลพบแบบสอบถาม	๔๗
ภาพที่ ๕	สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน	๔๗

## บทที่ ๑

### บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ชุมชนแออัดหรือสลัม คือ ชุมชนที่มีอาคารหนาแน่น ไร้ระเบียบและชำรุด ทรุดโทรม ประชาชนอยู่กันอย่างแออัด มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม อันอาจเป็นอันตรายต่อ สุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้อาศัย และเป็นชุมชนที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม (นงนุช จันทรประเทศ. ๒๕๔๔) ลักษณะเฉพาะของชุมชนแออัดอาจต่างไปแต่ละภูมิภาค สิ่งที่มีมักจะเหมือนกันคือผู้อยู่อาศัยมีฐานะยากจนมากหรือด้อยโอกาสทางสังคม สิ่งก่อสร้างในชุมชนแออัดมีหลากหลายตั้งแต่กระท่อมหรือเพิงอย่างง่าย ๆ ไปจนถึงโครงสร้างถาวรที่อนุรักษ์ไว้อย่างดี ชุมชนแออัดส่วนมากขาดแคลนน้ำสะอาด ไฟฟ้า สุขาภิบาลและสาธารณูปโภคอื่นๆ โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดชุมชนแออัดคือการอพยพโยกย้ายเข้าสู่ตัวเมือง

จากการที่ชาวชนบทอพยพเข้าสู่เมืองใหญ่ เพื่อหาอาชีพซึ่งมีรายได้ดีกว่าในชนบท เมื่อเข้ามาในตัวเมืองจะประสบกับปัญหาที่อยู่อาศัยขึ้น จึงจำเป็นต้องไปอาศัยกับเพื่อนหรือญาติพี่น้องที่อพยพเข้ามาก่อน ทำให้เกิดชุมชนแออัดขึ้น และเกิดการขาดแคลนที่อยู่อาศัยราคาถูก เนื่องจากผู้มีรายได้น้อยไม่อาจจัดหาที่อยู่อาศัยที่มีราคาถูกได้ จึงต้องอาศัยอยู่ตามชุมชนแออัดต่างๆ เรื่อยไป ซึ่งการอพยพย้ายถิ่น หมายถึง การย้ายที่อยู่จากที่เดิมไปที่ใหม่ โดยอาจเป็นการย้ายชั่วคราวหรือถาวรก็ได้ และเหตุผลของการย้ายมีหลายประการ เช่น ย้ายเพื่อการทำมาหากิน ย้ายเพราะสภาพแวดล้อม ย้ายเพราะสงคราม ฯลฯ การอพยพย้ายถิ่นเป็นมากกว่าการเคลื่อนย้าย เพราะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและถิ่นอาศัย ซึ่งอาจทำให้เกิดความขัดแย้ง และไม่ลงรอยถ้าโครงสร้างทางสังคมและสภาพแวดล้อมต่างไปจากเดิม

จากการศึกษาพื้นที่ตลาดเก่า ผู้วิจัยพบว่า ตลาดเก่าเป็นชุมชนเมืองที่มีชาวมุสลิมดำเนินอยู่ส่วนใหญ่ มีอาณาเขตตั้งแต่ถนนสิโรธรบริเวณทางรถไฟจรดเขตแดนยะลา-ปัตตานี บริเวณจุดตรวจขุนไวย์ที่บ้านจารู ฝั่งตะวันตกติดกับแม่น้ำปัตตานี ฝั่งตะวันออกติดกับบึงแบะมาตลาดเก่ามีชื่อเรียกภาษามลายูว่า “กือดาลามอ” หรือว่า “กือดาบูโฆะ” ซึ่งหมายถึงตลาดที่มีมานาน ชุมชนตลาดเก่าประกอบด้วยชาวมุสลิมประมาณร้อยละ ๙๐ ที่เหลือเป็นชาวไทยจีน ซึ่งก่อนพ.ศ. ๒๕๔๗ ย่านตลาดเก่ายังมีชาวไทยจีนมากกว่าปัจจุบัน แต่หลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ ชาวไทยจีนเริ่มย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่นมากขึ้น เหลือแต่ที่อยู่ในชุมชนบริเวณถนนวิสุทธิศ ๑๐ เนื่องจากที่นั่นยังมีศาลเจ้าพ่อปู่เต็กโฮ้วเป็นจุดศูนย์กลางอยู่ เนื่องจากคนในพื้นที่นี้ส่วนมากเป็นชาวมุสลิม เวลาที่มีเทศกาลหรืองานประเพณีทางศาสนาอิสลามจะมีความคึกคักมาก โดยเฉพาะในช่วงเดือนรอมฎอน ผู้คนจะออกมา

จับจ่ายใช้สอยกันมากเพื่อต้อนรับเทศกาลหลังประเพณีถือศีลอด(สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด นาดิเยะ พร้อมมูล )

อย่างไรก็ตาม ชุมชนตลาดเก่ายังมีปัญหาการอพยพย้ายถิ่นในชุมชน ส่งผลให้เกิดปัญหาความแออัดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาอื่นๆตามมา การมีประชากรหนาแน่นที่กระจุกในพื้นที่ที่มีจำนวนจำกัด ทำให้ชุมชนมีปัญหาทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม อย่างเช่น ยาเสพติด การลักขโมย การก่ออาชญากรรม ทั้งความแออัดยังส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือการมีรายได้ได้น้อย และส่งผลให้มีการอพยพโยกย้ายเข้าสู่ตัวเมือง เพื่อยกระดับฐานะทางครอบครัว ดังนั้นเมื่อเข้ามาในตัวเมืองจะประสบกับปัญหาที่อยู่อาศัยขึ้น จึงจำเป็นต้องไปอาศัยกับเพื่อนหรือญาติพี่น้องที่อยู่อาศัยมาก่อน ทำให้เกิดชุมชนแออัดขึ้น อีกทั้งการขาดแคลนที่อยู่อาศัยราคาถูกในชุมชนเมือง จึงจำเป็นต้องอาศัยอยู่ตามชุมชนที่แออัดต่อไป (สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด นาดิเยะ พร้อมมูล )

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาปัจจัยที่ประชากรภายนอกอพยพย้ายเข้ามาในชุมชนย่านตลาดเก่าโดยเฉพาะในชุมชน จารุนอก เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีผลกระทบจากการอพยพย้ายถิ่นมากกว่าในชุมชนอื่นๆ ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่ประชากรอพยพเข้ามาเพื่อทราบถึงสาเหตุของการอพยพและศึกษาถึงผลกระทบจากการอพยพย้ายเข้ามาที่ก่อให้เกิดความแออัดในพื้นที่ หากไม่ศึกษาปัญญาเหล่านี้ภายภาคหน้าอาจเป็นบ่อเกิดแห่งปัญหาอื่นๆที่รุนแรงมากกว่านี้ตามมา นอกจากนั้นยังศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาข้างต้นและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ปัญหาเหล่านี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัจจัยและผลกระทบจากการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า
๒. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยเริ่มวิจัย จากเอกสารการวิจัยแบบผสมผสานได้แก่เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อนำมาสังเคราะห์ข้อมูลเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนตลาดเก่าโดยครอบคลุมสาระตามประเด็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการอพยพย้ายถิ่นฐานและผลกระทบ รวมทั้งศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาดังต่อไปนี้

ขอบเขตเชิงพื้นที่

ขอบเขตการศึกษาเชิงพื้นที่ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาพื้นที่ ชุมชนจารุนอก ย่านตลาดเก่า ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ขอเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยศึกษาการอพยพย้ายถิ่นตั้งแต่ในช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๖๗

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ทราบถึงปัจจัยในการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า
๒. ได้ทราบถึงผลกระทบจากการย้ายถิ่นฐาน
๓. เทศบาลได้รับรู้ถึงแนวทางในการแก้ปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น
๔. ชุมชนชนบทภายนอกได้ทราบถึงข้อมูลของการอพยพย้ายถิ่นและสามารถจัดการพัฒนาในพื้นที่ของตนเองเพื่อไม่ให้เกินชุมชนแออัด

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ชุมชนแออัด หมายถึง ชุมชนที่มีจำนวนประชากรในพื้นที่เป็นจำนวนมาก มีอาคารบ้านเรือนติดๆกันภายในชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม

ชุมชนย่านตลาดเก่า หมายถึง ชุมชนย่านตลาดเก่าในอดีตเป็นพื้นที่ที่ทำการค้าขาย เนื่องจาก การย้ายตัวเมือง จากเมืองยาลอในอดีตมาตั้งตัวเมืองใหม่ที่ปัจจุบัน ในเวลาต่อมาได้มีการสร้างสถานีรถไฟ ทำให้เกิดการค้าขายในบริเวณรอบๆสถานี และพัฒนามาเป็นชุมชนจนถึงปัจจุบัน

การอพยพย้ายถิ่น หมายถึง การย้ายที่อยู่จากที่เดิมไปที่ใหม่ โดยอาจเป็นการย้ายชั่วคราวหรือถาวรก็ได้ และเหตุผลของการย้ายก็มีหลายประการ เช่น ย้ายเพื่อการทำมาหากิน ย้ายเพราะสภาพแวดล้อม

## บทที่ ๒

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนตลาดเก่า ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผู้ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- ๑.แนวคิดทฤษฎีการอพยพย้ายถิ่น
- ๒.ผลกระทบในชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น
- ๓.แนวคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น
- ๔.แนวคิดและทฤษฎีการวางผังเมือง
- ๕.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### ๑.แนวคิดทฤษฎีการอพยพย้ายถิ่น

Ravenstein (๑๘๘๙) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีจุดเริ่มต้นในการตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับการอพยพเพื่ออธิบายมูลเหตุแห่งเข้ามาหางานทำของผู้ลี้ภัยหนีเข้าเมืองว่าลักษณะการอพยพของประชากรตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันวันได้แบ่งลักษณะของการอพยพของประชากรออกเป็น ๕ ลักษณะคือ

๑. การอพยพแบบดั้งเดิมเป็นการอพยพย้ายถิ่นของชนในอดีต เป็นการย้ายถิ่นที่อยู่เพื่อการดำรงชีวิตรอด ปัจจุบันการอพยพจากชนบทเข้าสู่เมืองเพื่อแสวงหาวิธีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ถือว่าอยู่ในลักษณะนี้

๒.การอพยพย้ายถิ่นโดยถูกบังคับเป็นการย้ายถิ่นโดยถูกบังคับอาจจะถูกบังคับโดยรัฐบาลหรือผู้มีอิทธิพลบางกลุ่ม

๓.การอพยพโดยถูกบีบคั้น เป็นการบีบบังคับหรือถูกกระตุ้นให้อพยพเช่นกันแต่ผู้ที่ถูกบีบบังคับยังมีสิทธิในการตัดสินใจว่าจะอยู่หรือจะไป

๔.การอพยพโดยเสรีเป็นการอพยพของปัจเจกชนโดยเสรี อาจจะเกิดจากแรงจูงใจภายนอกเช่น โนตำแหน่งงานรายได้หรือเพื่อผจญภัย การอพยพโดยเสรีนำไปสู่การอพยพลักษณะที่๕

๕.การอพยพแบบชนจำนวนมาก สืบเนื่องมาจากการอพยพโดยเสรีซึ่งย้ายถิ่นเข้าไปบุกเบิกหรือผจญภัยในถิ่นที่อยู่ใหม่ จูงใจให้ชนจำนวนมากย้ายถิ่นตาม

นอกจากนี้ Lee (๑๙๖๖) ได้เสนอทฤษฎีว่าด้วยการย้ายถิ่น จากการพิจารณาแนวคิดต่างๆในอดีตจนถึงปัจจุบัน จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการย้ายถิ่นมากขึ้น เขาเริ่มต้นจากการพิจารณาทบทวนทฤษฎีว่าด้วยการย้ายถิ่นของ Ravenstein (๑๘๘๙) ซึ่งเขาเห็นด้วยกับกฎข้างตนดังกล่าว ๕ ข้อและยังมีความเห็นเพิ่มอีก ๒ ประการ

๑. การย้ายถิ่นฐานจะเพิ่มตามความก้าวหน้าทางวิชาการ เช่น ความก้าวหน้าทางด้านคมนาคมขนส่ง
๒. เหตุผลส่วนใหญ่ที่ทำให้บุคคลย้ายถิ่น คือ ความต้องการที่จะปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น นอกจากนี้ ได้เสนอปัจจัยที่ผู้ย้ายถิ่นจะต้องพิจารณา ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท

๑. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเขตที่เป็นจุดเริ่มต้น
๒. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเขตที่เป็นจุดหมายปลายทาง
๓. อุปสรรคที่ขัดขวาง
๔. ปัจจัยส่วนบุคคล

#### ปัจจัยที่ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่นการย้ายถิ่นที่อยู่เป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางประชากร การเคลื่อนย้ายแรงงานของแรงงานข้ามชาติหลบหนีเข้าเมืองเป็นส่วนหนึ่งของการย้ายที่อยู่อาจจํานวนมากหรือจํานวนน้อย ไปอยู่ในที่ใหม่ เป็นระยะเวลาสั้นหรือเป็นระยะเวลายาวนานก็ได้ซึ่งได้อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นโดยสรุปว่า การเข้าใจเรื่องราวของการย้ายถิ่นที่ปรากฏในประเทศต่างๆ ของโลก จําเป็นที่จะต้องพิจารณาจากองค์ประกอบสำคัญ ๔ ประการได้แก่ (โยธิน สรนาทสุนันท์, ๒๕๔๐)

๑. ปัจจัยหรือเงื่อนไขในพื้นที่ต้นทาง (Place of Origin) การย้ายถิ่นจะเริ่มต้นในส่วนที่เป็นพื้นที่ต้นทางที่บุคคลย้ายออกหรือยอมออกจากที่พัก เนื่องจากอิทธิพลที่มีอยู่ในพื้นที่ต้นทางที่จะประกอบด้วยปัจจัยผลักดัน เช่น ความล้มเหลวในการทำมาหากิน ไม่มีที่ทำกิน ความยากจนและปัจจัยดึงดูด เช่น ความสะดวกสบายในการทำมาหากิน มีรายได้ดี

๒. ปัจจัยหรือเงื่อนไขในพื้นที่ปลายทาง (Place of Destination) ผู้ย้ายถิ่นจะพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ในพื้นที่ปลายทางประกอบการตัดสินใจที่จะดำเนินการย้ายถิ่น ไม่ว่าจะเป็ปัจจัยต่อต้านหรือผลักดันที่รวมลักษณะของความยากจน หรือปัจจัยดึงดูด ประกอบด้วยปัจจัยค่าแรง โอกาสทำงานที่มีมาก เป็นต้น

๓. ปัจจัยหรืออุปสรรคที่อยู่ระหว่างพื้นที่ต้นทางและพื้นที่ปลายทาง (Intervening Obstacles) ความสำเร็จของการย้ายถิ่นขึ้นอยู่กับอุปสรรคระหว่างพื้นที่ต้นทางกับพื้นที่ปลายทางอุปสรรคมีความหมายถึงกระบวนการของการเดินทางได้แก่ ค่าใช้จ่าย ระยะเวลาและขั้นตอนต่าง ๆ ที่จะต้องผ่านจากพื้นที่ต้นทางไปสู่พื้นที่ปลายทาง รวมถึงขั้นตอนกฎหมายในการเดินทาง

๔. ปัจจัยลักษณะของผู้ย้ายถิ่น ความสำคัญของการย้ายถิ่นขึ้นอยู่กับตัวบุคคล ผู้ประสงค์ต้องการย้ายถิ่นเป็นสำคัญ ลักษณะบุคคลจะเป็นผู้กำหนดคุณค่าของปัจจัยต่าง ๆ เปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ปลายทางและพื้นที่ต้นทาง การย้ายถิ่นจะเกิดกับบางคน บางกลุ่มอายุ บางระดับการศึกษา บางอาชีพและบางชั้นของรายได้ โดยที่การย้ายถิ่นไม่เกิดกับทุกคนและเกิดเฉพาะบางคน จึงเรียกว่าการเลือกสรรคนซึ่งจะแตกต่างกันตามเวลาและสถานที่ทฤษฎีการย้ายถิ่นสร้างขึ้นเพื่อใช้อธิบายการย้ายถิ่นโดยสมัครใจ (Voluntary Migration) ระหว่างพื้นที่โดยไม่รวมการย้ายถิ่นที่ถูกบังคับ (Forced Migration)

และการตัดสินใจย้ายถิ่นของแต่ละกลุ่มบุคคลนั้นจะมีปัจจัยและเงื่อนไขในรายละเอียดที่แตกต่างกัน ซึ่งมีชัย วรสายัณห์ (๒๕๓๕) ได้สรุปลักษณะของการย้ายถิ่นไว้ว่า คือ การย้ายที่อยู่อาศัยจากท้องที่หนึ่งไปยังอีกท้องที่หนึ่งอาจจะเป็นการย้ายในลักษณะถาวร โดยได้ย้ายเข้าอยู่อาศัยทำมาหากินไปตลอดชีวิต หรืออาจย้ายไปอยู่ในลักษณะกึ่งถาวร ซึ่งอาจมีการย้ายต่อไปอีกก็ได้ ปกติการย้ายถิ่นแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท คือการย้าย

ถิ่นภายในท้องถิ่น การย้ายถิ่นภายในประเทศและการย้ายถิ่นระหว่างประเทศสำหรับแรงงานข้ามชาติหลบหนีเข้าเมืองของจังหวัดจันทบุรีเป็นการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ เป็นการย้ายจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งเป็นการเข้ามาอยู่ในที่ใหม่โดยไม่ได้มีจุดมุ่งหมายว่าจะเข้าไปตั้งถิ่นฐาน แต่มีลักษณะสำคัญ ๒ ประการคือ

๑. การย้ายถิ่นด้วยความสมัครใจ คือ จะมีลักษณะที่เกิดขึ้นเป็นประจำหรือเกิดเป็นครั้งคราวก็ได้การย้ายถิ่นประเภทนี้มีสาเหตุทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญและจะทำได้เฉพาะในเขตที่มีความเจริญเช่น บุคคลต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่เข้ามาหางานทำในจังหวัดจันทบุรีเป็นเพราะสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศที่ตนเองอยู่ต่ำกว่าของประเทศไทย และสามารถเดินทางเข้าออกได้ง่ายประกอบกับจังหวัดจันทบุรีมีสภาพพื้นที่ติดแนวชายแดน จึงทำให้มีแรงงานข้ามชาติที่เดินทางเข้ามาทำงานในลักษณะของเข้ามาเย้นกลับจำนวนมากและมาด้วยความสมัครใจ

๒. การย้ายถิ่นโดยไม่สมัครใจหรือเพราะความจำเป็น จังหวัดจันทบุรีเริ่มมีแรงงานข้ามชาติหลบหนีเข้าเมือง ย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำนานพอสมควรแล้ว จากคำบอกเล่าของคนเฒ่า คนแก่เชื่อได้ว่าในระยะแรกน่าจะเกิดจากปัญหาผู้ลี้ภัย ลาว กัมพูชาและเวียดนามที่เข้ามาในประเทศไทยเพราะความจำเป็นภายหลังจากที่ทั้งสามประเทศเป็นคอมมิวนิสต์การเข้ามาจะอยู่กันอย่างกระจัดกระจายไปตามจังหวัดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดที่ติดกับบริเวณชายแดน ระยะเริ่มแรกแรงงานเหล่านี้จะเข้ามาโดยไม่ได้สมัครใจแต่เป็นการลักลอบทำงานเพื่อเอาชีวิตรอด ปรากฏการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นกับจังหวัดจันทบุรีด้วย ดังนั้นจึงเป็นโอกาสที่ทำให้นายจ้างของจังหวัดจันทบุรีหันมาใช้แรงงานข้ามชาติหลบหนีเข้าเมืองทดแทนแรงงานไทยที่นับวันจะหาคนงานเข้าไปทำงานได้ยากขึ้นจนกระทั่งรัฐบาลเปิดโอกาสให้นายจ้าง ได้มาจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๓๙ แรงงานข้ามชาติหลบหนีเข้าเมืองเหล่านี้จึงเริ่มที่จะเข้ามาด้วยความสมัครใจมากยิ่งขึ้นการย้ายถิ่นมีผู้ให้ความหมายที่สำคัญ ๆ

และแนวคิดของ ดุสิต เกตุเพชร (๒๕๔๔) กล่าวว่า การดำรงอยู่ของชุมชนแออัด มีปัจจัยเกี่ยวข้องหลาย ประการ คือ

๑. แหล่งงานและแรงงาน (Employment) ชาวชุมชนแออัดส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย ดำรงอยู่ได้ด้วยการขายแรงงานหรือทำงานที่ไม่มีความมั่นคงเพียงพอจะยกระดับตัวเองได้ ประกอบกับ ในเมืองใหญ่เป็นแหล่งงานที่มีความต้องการมาก จึงมักเป็นการเอื้อซึ่งกันและกันและเอื้อต่อการดำรงอยู่ของชุมชนแออัดด้วย

๒. การรวมตัว (Grouping) เมื่อมีการอยู่ร่วมกันย่อมเกิดการรวมกลุ่มขึ้นในลักษณะต่างๆ ทั้งกลุ่มถาวร (Permanent Group) และกลุ่มชั่วคราว (Temporary Group) กลุ่มนี้จะเป็นการต่อรอง กับการรื้อร้างหรือขับไล่ จนในบางครั้งมีลักษณะใกล้เคียงหรือเหมือนกับการใช้กฎหมายเพื่อพิทักษ์กลุ่มของตนจากกฎหมาย

๓. ขีดจำกัดในการพัฒนาตนเอง (Limitation of Self-development) ชาวชุมชนแออัดถูกบีบคั้นทั้งสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ ไร้ความมั่นคงในการอยู่อาศัย รวมทั้งรายได้และพื้นความรู้ และราคาที่ดินและที่อยู่อาศัยในตัวเมืองที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนเป็นสิ่งที่ยากเย็นยิ่งที่จะพัฒนาตนเอง และชุมชนของตนได้ด้วยลำพัง ทำให้ชุมชนที่อาจจะมีมาตรฐานต้องทรุดโทรมลงและชุมชนที่ทรุดโทรมแล้วก้าวเข้าสู่สภาพที่เลวร้ายทั้งยังไม่สามารถขยับขยายออกไปจากเดิมได้อีกด้วย

๔. ขีดจำกัดของการพัฒนาโดยรัฐ (Limitation of State Development) แม้ว่ารัฐจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนา แต่ยังมีปัญหาในด้านการงบประมาณและนโยบายในการปรับปรุงชุมชนแออัดซึ่งตามความจริงแล้วยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาและนอกจากนั้นยังมีปัญหาเกี่ยวกับการประสานงานในแต่ละหน่วยงานของรัฐซึ่งจำเป็นต้องทำงานร่วมกัน ปัญหาสำคัญของประเด็นใน ข้อนี้คือ ความสามารถของรัฐในการพัฒนา เมื่อเทียบกับชุมชนแออัดที่มีอยู่และที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น เป็นไปในอัตราส่วนที่ไม่ดี

กล่าวโดยสรุป การอพยพย้ายถิ่นเกิดจากหลากหลายปัจจัย ขึ้นอยู่กับความจำเป็นทางด้าน เวลา สถานการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยที่เป็นพื้นที่ต้นทางและปัจจัยที่เป็นพื้นที่ปลายทางในปัจจุบันการอพยพย้ายถิ่นจากบ้านเกิดเข้าสู่ในตัวเมืองนั้น เพื่อต้องการปรับปรุง หรือ เพิ่มคุณภาพในชีวิตของตน โดยการแสวงหางานที่ดีเพื่อเลี้ยงดูตนและครอบครัว ดังนั้นการอพยพจึงมีสาเหตุแตกต่างกัน เช่น การอพยพเพื่อสร้างรายได้ในครัวเรือนและการอพยพเพื่อการศึกษาเป็นต้น ทั้งนี้การอพยพมีทั้งแบบถาวรและชั่วคราวทั้งเป็นการอพยพโดยความสมัครใจและไม่สมัครใจ ทำให้ในยุคปัจจุบันในตัวเมืองจะมีจำนวนประชากรที่ไม่ใช่คนในพื้นที่เป็นจำนวนมาก และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

ปัจจัยที่ทำให้เกิดชุมชนแออัด เกิดจากปัจจัยของประชากรที่ไม่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนตามสมควร เนื่องจากปัจจัยในหลายๆด้าน ประชากรที่อพยพย้ายเข้ามาในตัวเมืองส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย ไม่มีกำลังซื้อที่ดินหรือที่อยู่อาศัยไว้ครอบครองเป็นของตนเองได้ รวมถึงค่าครองชีพในตัวเมืองค่อนข้างสูงจึงจำเป็นต้องอยู่แบบรวมตัวกัน อีกทั้งทางภาครัฐไม่มีมาตรการที่แน่ชัดสำหรับการป้องกันความแออัดและนโยบายที่พร้อมสำหรับการแก้ปัญหาชุมชนแออัดแบบโดยตรง

## ๒.ผลกระทบในชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น

วสวัตดี สุทธิญาณณี (๒๕๕๘) ได้ศึกษาในเรื่องของการอพยพจากชนบทสู่เมือง ซึ่งผลกระทบจากการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง มีการศึกษามากมายทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับผลกระทบจากการย้ายถิ่น ทั้ง ผลกระทบในแง่บวก และแง่ลบ โดยผลกระทบดังกล่าวมีผลกระทบกับผู้ย้ายถิ่น ครอบครัวของผู้ย้ายถิ่น พื้นที่ต้นทางและของผู้อยู่ในถิ่นที่ได้รับการอพยพย้ายถิ่น หรือ พื้นที่ปลายทาง โดยมีผลกระทบด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑.ผลทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Effects) การย้ายถิ่นมีผลในแง่บวก และแง่ลบกับเศรษฐกิจในพื้นที่ต้น ทางโดยผ่านเงินส่งกลับ (Remittance) ที่ทำให้พื้นที่ต้นทางมีการบริโภคเพิ่มขึ้น การลงทุนในพื้นที่เพิ่มขึ้น มีเงินไหลเวียนในพื้นที่ต้นทางเพิ่มมากขึ้น เศรษฐกิจมีการขยายตัวมากกว่าเดิมครอบครัวมีเศรษฐกิจดีขึ้น (Ulrich, ๒๐๑๒ และ อารีจาปากลาย, ๒๕๕๕ และ Xing C. ๒๐๑๔) แต่มีการศึกษาถึงผลในแง่ลบจากการย้ายถิ่นที่ ส่งผลต่อเศรษฐกิจทั้งพื้นที่ต้นทาง และพื้นที่ปลายทาง โดย กล่าวถึงช่องว่างระหว่าง รายได้ของพื้นที่ต้นทางที่เป็น สังคมชนบท และปลายทางที่เป็นสังคมเมืองที่กว้างมาก อันเนื่องมาจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในเขตเมือง มีมากกว่า ทั้งมีความต้องการแรงงานเพื่อที่จะขยายเศรษฐกิจสูง และถ้ามองถึงเขตชนบท

ที่มีผลกระทบในผลประโยชน์ ของต้นทางที่เป็นสังคมเกษตร ต้องมีต้นทุนในการผลิตที่สูงกว่าที่เคยเป็นมาอันเนื่องมาจากวัตถุดิบทางการเกษตร มี ราคาที่สูงขึ้น (Lili Ma, ๒๐๑๒) แต่มีการวิจัยที่ศึกษาในทางตรงกันข้าม โดยกรณีในพื้นที่ปลายทางเป็นสังคมเมือง มีค่าครองชีพที่สูงกว่าพื้นที่ต้นทางที่เป็นสังคมชนบทมีค่าครองชีพต่ำกว่ารายได้ของผู้ย้ายถิ่น จึงไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต จึงทำให้มีการส่งเงินมาช่วยเหลือจากครอบครัว ที่อยู่ในพื้นที่ต้นทาง (Reverse Remittance) เพื่อให้ผู้ย้ายถิ่นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเมืองได้ (Erik, ๒๐๑๒)

๒.ผลทางด้านสังคม (Social Effects) นอกจากผลทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ผลด้านสังคมจึงเป็นผลหลักที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง การศึกษาด้านผลกระทบด้านสังคมกับการย้ายถิ่นนั้น มีผลกระทบมากมาย เช่นปัญหาของการย้ายถิ่นของวัยแรงงานที่เป็นผู้เป็นพ่อและแม่ที่ส่งผลต่อลูก ซึ่งอยู่ห่างจากพ่อแม่ที่ย้ายถิ่นทำให้มีปัญหาสุขภาพจิตสูง กว่า ลูกที่อยู่กับพ่อแม่ (อารี จ apaklay, ๒๕๕๕) นอกจากปัญหาที่เกิดกับครอบครัวแล้ว ผลกระทบด้านสังคมที่เกิดขึ้นกับตัวผู้ย้ายถิ่นเองก็มีเช่นกัน เนื่องจากการย้ายถิ่นผู้ย้ายถิ่นต้องไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ปลายทางที่มีความแตกต่างในด้านสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ กับพื้นที่ต้นทาง ทำให้ผู้ย้ายถิ่นต้องมีการปรับตัว ผู้ย้ายถิ่นบางรายที่ไม่สามารถปรับตัวได้จึงต้องย้ายกลับถิ่นเดิมของตน (Lili, ๒๐๑๒ และ อารี จ apaklay, ๒๕๕๕) แต่ถ้าผู้ย้ายถิ่นนั้นอาศัยหรือกระจุกตัวอยู่ร่วมกับผู้ย้ายถิ่นมาจากพื้นที่เดียวกัน หรือ ผู้ที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีลักษณะแบบแผนในการดำเนินชีวิตแบบเดียวกันอยู่รวมกันเป็นเครือข่าย (Networks) ก็จะทำให้ผลกระทบในแง่ปัญหาลดลงแปรเปลี่ยนเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (Walker, ๒๐๑๐ ; อารี จ apaklay, ๒๕๕๕; Gullette, Gregory S. ๒๐๑๔ และ Raleigh, Clionadh ๒๐๑๔ )

๓.ผลทางด้านสุขภาพ (Health effects) มีการศึกษาถึงการย้ายถิ่นที่มีผลต่อสุขภาพ โดยการศึกษาพบว่า การย้ายถิ่นโดยเฉพาะผู้หญิงที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในพื้นที่ที่มีความแตกต่างในด้านชีวภาพ สังคม วัฒนธรรม ที่มีความหลากหลาย และแตกต่างจากพื้นที่ต้นทาง ทำให้มีปัญหาสุขภาพเกิดขึ้น โดยผู้ย้ายถิ่นที่เป็นหญิงตั้งครรภ์มีอัตราการที่เด็กตายคลอด หรือการคลอดที่ทารกเสียงชีวิต สูง (Sirin, ๒๐๑๑) นอกจากปัญหาที่ส่งผลกับผู้ย้ายถิ่นเองยังส่งผลถึง ปัญหาของคนในครอบครัว และบุตรหลานของผู้ย้ายถิ่น โดยพบว่า บุตรหลานของผู้ย้ายถิ่นมีสุขภาพที่ไม่ดี โดยเฉพาะปัญหาสุขภาพจิตจะมีอัตราสูงกว่า บุตรหลาน ของผู้ที่ไม่ย้ายถิ่น โดยพบว่าเป็นปัญหาในด้านอารมณ์ ปัญหาด้านพฤติกรรม สมาธิสั้น และ ปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อน

### ๓.แนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น

วีรัช เตียงหงษากุล(๒๕๒๙) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนซึ่งมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด คือ ปัญหาด้านประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอพยพย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่ตัวเมืองเพื่อหางานทำซึ่งมีแนวทางในการแก้ปัญหาคือ แนวคิดด้านมนุษยนิยม เป็นการอธิบายแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาของมนุษยที่เน้นเรื่อง ค่านิยมกับจริยธรรม โดยมองว่าเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอยู่ที่มนุษย์และค่านิยมด้านจริยธรรม เป็นสิ่งสำคัญในสังคมมนุษย์ ตามแนวคิดนี้ถือว่าคนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา คนเป็นผู้บันดาลให้การเปลี่ยนแปลง คุณภาพ ปริมาณ สิ่งแวดล้อม กระบวนการพลวัต แผนและโครงการ วิธีการ ปฏิบัติการ การกระทำของมนุษย์ มีความเหมาะสมมีเกณฑ์ชี้วัด เปลี่ยนแปลงได้ ลักษณะของการพัฒนา ๑๐ สิ่งต่าง ๆ ใน

เกิดขึ้นหรือดับสลายได้ จุดหมายปลายทางสูงสุดของการพัฒนาคือการพัฒนาคน ซึ่ง หมายถึงการทำให้คนมีทั้งคุณภาพและคุณธรรม ทั้งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากอพยพย้ายถิ่นโดยได้ศึกษาเพิ่มเติมจากแนวคิดเกี่ยวกับทางเลือกหรือรูปแบบการพัฒนาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย ดังนี้

- การปรับปรุงชุมชนในที่ดินเดิม (Slum Upgrading) เป็นการปรับปรุงชุมชนเดิมให้มีสภาพดีขึ้น เพื่อคงรูปแบบชุมชนเดิมต่อไป โดยปรับปรุงระบบ สาธารณูปโภค ทางเดินเท้า และสภาพแวดล้อมในชุมชน เป็นการสร้างคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนให้ดีขึ้น

- การปรับผังแปลงที่ดินใหม่โดยพยายามคงโครงสร้างเดิม (Reblocking) เป็นการปรับปรุงรูปแบบชุมชนเดิมให้มีผังและโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดีขึ้น โดยอาจมีการปรับ หรือรื้อย้ายบ้านบางส่วน และพัฒนาระบบสาธารณูปโภคให้ดีขึ้น การปรับผังที่ดินถือได้ว่าเป็นการต่อเนื่องจาก การพัฒนาแบบเดิม ชุมชนไม่บอบช้ำเท่าไร แต่ต้องเสียค่าที่ดินในกรณีเช่าที่ระยะยาวหรือซื้อที่สลิ้มเดิม แต่ ชุมชนได้ความมั่นคงในการอยู่อาศัย และสามารถพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเองอย่างค่อยเป็นค่อยไป

- การแบ่งปันที่ดิน (Land Sharing) เป็นรูปแบบไทยๆ คือ เมื่อเจ้าของที่ดินต้องการนำที่ดินไปใช้ เกิดการประสานประโยชน์ระหว่างชุมชน และเจ้าของที่ดิน โดยเจ้าของที่ให้เช่าหรือขายที่บางส่วนให้ชุมชนในราคาถูก แลกกับการใช้ประโยชน์จากที่ดิน ส่วนที่เหลือ ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงในระยะยาวหรือมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เกิดการปรับผัง ก่อสร้างและพัฒนาที่ อยู่อาศัยร่วมกันของชุมชนใหม่

- การก่อสร้างรูปแบบใหม่ในที่เดิม (Reconstruction) เป็นการรื้อย้ายภายในบริเวณเดิมจากจุดหนึ่งไปอยู่อีกจุดหนึ่ง แล้วให้สัญญาเช่าระยะยาว เมื่อชุมชนมีโอกาสมีความมั่นคง ชาวบ้านก็พร้อมที่จะลงทุนจะเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ซึ่งการรื้อย้ายและสร้างชุมชนใหม่ที่อยู่ในบริเวณเดิมทำให้ชุมชนยังคงสามารถอยู่ใกล้บริเวณชุมชนเดิมและแหล่งงานไม่ต้องปรับตัวมากโดยชุมชนต้องก่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ทั้งหมดและมีความมั่นคงโดยการเช่าที่ระยะยาว

- การรื้อย้ายไปอยู่ที่ใหม่ (Relocation) เป็นการรื้อย้ายชุมชนออกไปอยู่ในที่ใหม่ ซึ่งมีข้อดีที่ชุมชนได้ความมั่นคง แต่ทำให้ชุมชนต้องอยู่ไกลจากชุมชนเดิม ไกลจากแหล่งงาน สถานศึกษา เสียค่าเดินทางเพิ่ม ต้องสร้างชีวิตและสังคมใหม่ เกิดภาระค่าใช้จ่าย ค่อนข้างสูงในการซื้อที่ดินและก่อสร้างบ้านแต่ชาวบ้านมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและการอยู่อาศัยสามารถพัฒนา สภาพแวดล้อมชุมชนใหม่ได้เต็มที่ (สำนักงานบ้านมั่นคง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน( องค์การมหาชน) )

กล่าวโดยสรุป ปัญหาชุมชนแออัดที่เพิ่มขึ้นเกิดจากการกระจุกตัวของประชากรที่อาศัยในพื้นที่ที่มีจำกัด ทำให้ส่งผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยทั้งในด้านความมั่นคงและความปลอดภัยในชุมชนและระบบการบริการจากภาครัฐที่ไม่ทั่วถึง แนวทางการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดต้องคำนึงถึงต้นเหตุที่ทำให้เกิดชุมชนแออัด คือ ผู้คนที่อพยพเข้ามาเพื่อต้องการอยู่ใกล้กับเมืองใหญ่หรืออยู่ใกล้กับความเจริญ ดังนั้นทางภาครัฐหรือหน่วยงานควรมีนโยบายการพัฒนาชุมชนแออัดแบบโดยตรง ซึ่งแนวทางเหล่านี้ไปสู่การปรับที่อยู่ของผู้อยู่อาศัยใหม่ ปรับระบบสวัสดิการ สาธารณูปโภค และโครงสร้างต่างๆของผังเมือง หรือการกระจายความเจริญให้กับพื้นที่รอบๆ

เพื่อเป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้ผู้อพยพในชุมชนแออัดไปสร้างที่อยู่ใหม่ จะทำให้การกระจุกตัวของจำนวนประชากรในพื้นที่ลดลงได้

#### ๔.แนวคิดและทฤษฎีการวางผังเมือง

๔.๑ วิวัฒนาการของเมือง (Urbanization process) หากจะกล่าวถึงวิวัฒนาการของเมืองแล้ว จะเห็นได้ว่าเมืองตั้งแต่ยุคเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน มีวิวัฒนาการตามลำดับ ดังนี้ (Authur, Gallion & Eisner, ๑๙๖๓ อ้างถึงใน กัณทิมา วงศ์ประธาน ๒๕๔๙, หน้า ๗๘)

๔.๒ ชุมชนดั้งเดิม เมื่อมนุษย์ (Paleolithic) ได้ย้ายถิ่นฐานจากการอยู่อาศัยในถ้ำออกมาสร้างเพิงที่พัก นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้น ของการเกิดเมือง การอยู่รวมกันของชุมชนจนกลายมาเป็นชุมชนเมืองนั้น มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ในชุดหินมนุษย์ หาเลี้ยงชีพโดยการล่าสัตว์หรือจับสัตว์มาเป็นอาหาร ยังไม่มีการอยู่รวมกัน เป็นกลุ่มหรือชุมชนเล็ก ๆ ต่อมาเมื่อ มนุษย์เริ่มปลูกพืชผักและนำสัตว์มาเลี้ยงเพื่อใช้บริโภค จึงมีการสร้างที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งและมีแบบแผนการ ดำรงชีวิตในชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าที่ผลิต ขึ้นในชุมชน และจากการติดต่อกันระหว่างชุมชนนี้เอง จึงมีรูปแบบ ของสังคมเกิดขึ้นในภายหลัง (สุพจน์ บุรพุกุศลศรี. ๒๕๓๑, หน้า ๕๖)

๔.๓ชุมชนเมืองโบราณ (Classic city) ช่วงศตวรรษที่ ๕ ได้เกิดรูปแบบการปกครองระบบประชาธิปไตยขึ้นที่กรุงเอเธนส์ ภายใต้การนำของ Pericles แห่งอาณาจักรกรีกโบราณและสภาพของเมืองในกรุงเอเธนส์ ซึ่งจะแบ่ง ออกเป็นสถานที่พบปะ แลกเปลี่ยนความเห็นทางการเมืองที่เรียกว่า "Phyx" หรือศูนย์กลางของกิจกรรมของเมืองที่ตลาด เรียกว่า "Agora" ที่เป็นย่านธุรกิจการค้าที่มีร้านค้าเรียงรายข้างถนนไปทาง แนวนเหนือ-ใต้หรือตะวันออก-ตะวันตก ตลอดจนมีที่ว่างเป็นที่ใช้สอยร่วมกัน (Public space) ประมาณร้อยละห้าของพื้นที่เมือง ซึ่งเรียกชุมชนในยุคนี้ว่า ยุคชุมชนเมืองโบราณ (Clasic city) (Gallion & Eisner, ๑๙๙๓, p. ๓)

๔.๔ ชุมชนเมืองแบบยุคกลาง (Medieval town) ภายหลังจากล่มสลายของอาณาจักรโรมันประชาชนเริ่มอพยพจากเขตเมืองไปอาศัย อยู่ในชนบทอีกครั้ง หนึ่ง จึงได้เกิดรูปแบบการเมืองแบบใหม่ที่เรียกว่า ระบบ Feudal และมี Lord เป็นเจ้าของที่ดินขนาดใหญ่ที่ ประชาชนใช้ทำมาหากินอยู่เมื่อเกิดการรบเพื่อแย่งชิงอำนาจกัน ระหว่างผู้ปกครองทั้งหลาย ทำให้เกิดเมืองที่มี กำแพงคูคลองกันเพื่อป้องกันศัตรู ต่อมาศตวรรษที่ ๑๑ ได้มีการฟื้นฟูเมืองเก่า ๆ ขึ้นมาใหม่ รวมทั้งเมืองโรมัน โดย ๑๓ รูปแบบของเมืองในยุคนี้จะประกอบไปด้วยโบสถ์ปราสาทของ Lord และมีตลาดไว้ให้ผู้คนได้ซื้อขายแลกเปลี่ยน สินค้ากัน นอกจากนี้ ยังมีหอประชุมของชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกันกับตลาด ตัวเมืองจะมีกำแพงล้อมรอบไว้เพื่อ ป้องกันการ รุกรานของศัตรูอย่างเข้มแข็ง

๔.๕ ชุมชนเมืองแนวใหม่ (Neo-classic city) ในศตวรรษที่ ๑๔ เมืองต่าง ๆ ได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นสืบเนื่องจากความเฟื่องฟูทางระบบ การค้าและ การเงิน ตลอดจนความปลอดภัยจากการรบบพุ่งเพิ่มมากขึ้น สภาพของอาคารบ้านเรือนเพิ่ม จากเดิม ๑-๒ ชั้นเป็น ๓- ๔ ชั้น ประชากรเพิ่มมากในขณะที่ระบบน้ำประปาและสุขาภิบาลยังไม่ ก้าวหน้าเพียงพอสภาพบ้านเมืองในยุคนี้มี จุดเด่นตรงที่มีการใช้ศิลปะโบราณเข้ามา

ระดับประดา โดยเฉพาะบริเวณในใจกลางเมืองนอกจากนี้ ยังมีการรื้อ ถอนกำแพงเมืองที่เคยมีมาแต่เดิมในหลาย ๆ เมืองเพื่อปรับปรุงระบบป้องกันภัยเป็นแบบอื่น

๔.๖ ชุมชนเมืองอุตสาหกรรม (The industrial city) ในศตวรรษที่ ๑๙ เป็นยุคเริ่มต้นของเครื่องจักร เกิดระบบการผลิตแบบอุตสาหกรรม ที่ยิ่งใหญ่ขึ้น จึงก่อให้เกิดการ ปรับปรุงการคมนาคมอย่างขนาดใหญ่ทั้งทางเรือ ทางรถไฟ และใน ราวปี ค.ศ. ๑๙๐๑ ได้เกิดเครื่องปั้นลำแรกขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือสื่อสาร เช่นโทรเลข วิทยุ ฯลฯ สภาพของเมืองเป็นสภาพอุตสาหกรรม (The factory town) ทำให้ประชาชนอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ไปอาศัยอยู่ในเมือง ประชากรในเขตชนบทลดจำนวนลง ชุมชนเมืองมีปัญหาด้านความแออัดและอากาศเป็นพิษ ราคาที่ดินถีบตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงทำให้เกิดระบบการ จัดแบ่ง พื้นที่ใช้สอยในเมือง (Zoning) ขึ้น ขึ้น (Galoin and Eisner, ๑๙๖๓ อ้างถึงใน กัญทิมา วงศ์ประธาน, ๒๕๔๙, หน้า ๔๒)

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า บ้านเมืองในปัจจุบันแต่เดิมเป็นเพียงหมู่บ้านเล็ก ๆ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีที่ทำการเกษตรอยู่รอบ ๆ จากหมู่บ้าน ต่อมา ได้กลายเป็นเมือง เมืองเหล่านี้มี หน้าที่ทำการบริหาร ให้การบริการและเป็นสถานที่ติดต่อซื้อขาย สินค้า สำหรับบริเวณเมือง การวางผังเมืองเน้น ความมีศิลปกรรม สถาปัตยกรรมเป็นหลักเกณฑ์ใน การสร้างเมือง เป็นแนวคิดในแง่การให้ความสวยงาม ความสง่า งามแก่บ้านเมือง ต่อมาเมื่อมีการ พัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น จึงมีการนำเอาเครื่องจักรมา ใช้ในการเพิ่มผลผลิต ทำให้เกิดมีการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในเมืองขึ้นมากมายและมีการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ประชากรแรงงานจากภาคเกษตรกรรมหลั่งไหลเข้าสู่เมืองเพื่อประกอบอาชีพเป็นกรรมกรแรงงาน ตามโรงงาน อุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในเมือง จึงเกิดผลกระทบต่อเนื่องจากเดิมเมืองที่เคยเป็นที่อยู่ อาศัยต้องเปลี่ยนไปเป็นเมือง อุตสาหกรรม ที่โล่งกว้างเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจที่เคยมีอยู่เพียงพอ เริ่มหดหายกลายเป็นโรงงานอุตสาหกรรมและที่ อยู่อาศัย เกิดความหนาแน่นแออัดและเกิดมลภาวะ ต่าง ๆ ที่อยู่อาศัยขาดมาตรฐานและสุขลักษณะ มีการสร้างที่ ๑๔ พักอาศัยให้กับคนงานเป็นจำนวนมาก ในเมืองเพื่อความสะดวกในการเดินทางไปทำงานในโรงงาน ส่งผลให้เกิด ปัญหาที่ตามมาคือ ๑. ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างบ้านและอาคารข้างเคียงแล้วคือ อาคารบ้านเรือนที่สร้างขึ้น ใหม่มักจะรบกวน บ้านเรือนที่สร้างอยู่เดิม สาเหตุเพราะไม่ได้มีการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน และอาคาร ๒. ทิศนคติของประชาชนที่อยู่อาศัยในเมืองต้องเปลี่ยนไป เพราะประชากรต้องตกอยู่ในภาวะจำยอม เมือง ขาดสุขลักษณะเพราะมีความหนาแน่นแออัดผลที่ตามมาคือเกิดปัญหาไฟไหม้ โรคระบาด และปัญหาสุขภาพของ ประชากรดังนั้นการพัฒนาชุมชนเมืองจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนสำหรับการใช้ เป็นแนวทางในการ ควบคุมและให้แนวทางต่อการพัฒนาสำหรับชุมชน เพื่อให้ชุมชนเจริญเติบโต โดยเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน

#### ๕.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กฤษฎา แสนสมบุรณ์ และ ธนาพันธ์ทับทิมหิน(๒๕๖๕) งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการกระจายตัวของประชากร และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการอพยพเข้าเมืองของประชากร โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละปัจจัยจากเขตทั้งหมด ๕๐ เขต ในกรุงเทพมหานคร โดยมี ๕ ปัจจัยหลัก ได้แก่ การขนส่ง เศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย การแพทย์ และการศึกษา ในแต่ละปัจจัยมีตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์รวม ๑๘ ตัวแปร สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ซอฟต์แวร์ Geo-detector ในการประมวลผลข้อมูล ผลปรากฏว่า

มี ๕ ตัวแปรหลักที่ส่งผลกระทบต่อการกระจายตัวและการอพยพเข้าเมืองของประชากรมากที่สุด คือ ความยาวถนนสายหลักระยะห่างใกล้สุดจากสนามบินดอนเมือง ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน จำนวนอาคารชุด และระยะห่างใกล้สุดจากสนามบินสุวรรณภูมิโดย ถ้าหากตัวแปรทั้ง ๕ ตัวแปรนี้เกิดร่วมกันก็จะส่งผลให้ความหนาแน่นของประชากรและการอพยพเข้าเมืองของประชากรมี ค่ามากขึ้น ในการวางแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจสามารถนำซอฟต์แวร์นี้มาประยุกต์ใช้ ในการตัดสินใจเลือกโครงการที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาประชากรได้เพราะสามารถเลือกโครงการที่มีความสัมพันธ์กับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความหนาแน่นของประชากร และช่วยแก้ไขปัญหาระยะยาวของการกระจายตัวของประชากรอย่างไม่มีเสถียรภาพที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เรียนรู้วิธีใช้งานซอฟต์แวร์ Geo-detector และสามารถนำวิธี ประมวลผลนี้มาช่วยวิเคราะห์ปัญหาอื่น ๆ ของประเทศไทยได้อีกด้วย

Sivarin Lertpusi(๒๐๒๒) บทความนี้มีเป้าหมายเพื่อนำเสนอการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนใหม่ใน จังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย โดยใช้ระเบียบวิธีแบบผสม ทั้งเชิงปริมาณและ คุณภาพ จากการสัมภาษณ์แบบสอบถาม และเอกสารวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า ชาวจีนใหม่ในเชียงใหม่และเชียงรายนอกจากจะมีกลุ่มอพยพที่แสวงหาโอกาสทั้ง ในทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ครูสอนภาษา ล่าม สายอาชีพต่าง ๆ และนักธุรกิจ อีกกลุ่มที่ขยายตัวและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นจากนโยบายดึงดูดของรัฐไทย และกระแสการเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ คือ กลุ่มแสวงหาต้นทุน (Geoarbitrage) ซึ่งเป็นกลุ่มคนอพยพที่อาศัยความได้เปรียบจากค่าครองชีพที่ต่ำกว่าของเมืองเล็กอย่างจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ได้แก่ กลุ่มเกษียณอายุ แรงงานดิจิทัล แรงงานอิสระที่มีรายได้จากต่างประเทศ และผู้ประกอบการที่พายุบุตร หลานติดตามมาเรียนโรงเรียนนานาชาติกลุ่มแสวงหาต้นทุนยังมีบุคลิกของความ เป็นประชากรเลื่อนไหล (Flexible Citizenship) ที่มีความเป็นปัจเจกชนสูง นอกจากนี้ มีแนวโน้มการย้ายถิ่นอย่างอิสระและไม่ยึดโยงกับสถานที่ใด ทั้งนี้ชาวจีนใหม่ทั้งสอง กลุ่มเลือกจังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายเป็นจุดหมายปลายทาง เนื่องจากความ ใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ ความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม การรับรู้ทางสังคม และค่าครองชีพที่ต่ำซึ่งปัจจัยเหล่านี้สอดคล้องกับการอพยพแบบได้โดยปัจจัยทางด้านสังคมมีผลต่อการตัดสินใจอพยพและตั้งถิ่นฐาน ไม่ต่างจากปัจจัยทาง เศรษฐกิจจน

กนก กรกช ปริตวงศ์และชวลิต นิตยะ(๒๕๔๑) การศึกษาและวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อศึกษาผลการรื้อย้ายชุมชนแออัดคลองเตย ไปยังที่ดินแปลงโล่งชานเมือง ตามโครงการพัฒนาชุมชนแออัดคลองเตย ระยะที่ ๓ โดยทำการศึกษา สภาพปัจจุบัน ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และชีวิตความเป็นอยู่ ของผู้อยู่อาศัย และศึกษาผลการรื้อย้ายชุมชนแออัดสู่ชานเมืองในด้านต่าง ๆ การวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือการใช้แบบสอบถาม และการสำรวจภาคสนาม รวมถึงการสังเกต รวบรวมข้อมูลจากผู้อยู่อาศัยในชุมชนจำนวน ๒๐๐ ตัวอย่าง ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่าง แบบการเลือกตัวอย่างตามความสะดวกวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าต่ำสุดได้ผลการวิจัยที่สามารถสรุปได้ดังนี้ การศึกษาโครงการในด้านสภาพทางกายภาพและสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผู้อยู่อาศัยมีความพอใจในโครงการระดับหนึ่ง แต่ก็ประสบปัญหาในด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ เนื่องจากชุมชนใหม่ไกลจากแหล่งงาน และความสะดวกในการเดินทาง ทำให้มีการว่างงานเพิ่มมากขึ้น จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง พบว่าสภาพที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัย ๒ ชั้น ที่สร้างอย่างถาวรในขนาดที่ดินประมาณ ๒๐ ตารางวา ชาวชุมชนส่วน

ใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้ต่อครอบครัวลดลง นอกจากนี้ รายจ่ายต่อครอบครัวลดลงเล็กน้อย ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ไม่มีเงินออม และมีหนี้สิน เนื่องจากภาระในการสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ ความสัมพันธ์ในชุมชนค่อนข้างแยกว่าเดิม และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนก็ลดลง เนื่องจากการที่ไม่คำนึงถึงการจัดรวมกลุ่มในการอยู่อาศัยตามชุมชนเดิม ความสะดวกในด้านบริการสาธารณสุขภายในชุมชน มีความพร้อมมากกว่าเดิม ผู้อยู่อาศัยในโครงการมีความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชน ผลกระทบจากการรื้อย้ายชุมชนสู่ชานเมือง ส่วนใหญ่เป็นผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ และการเดินทางพำดา

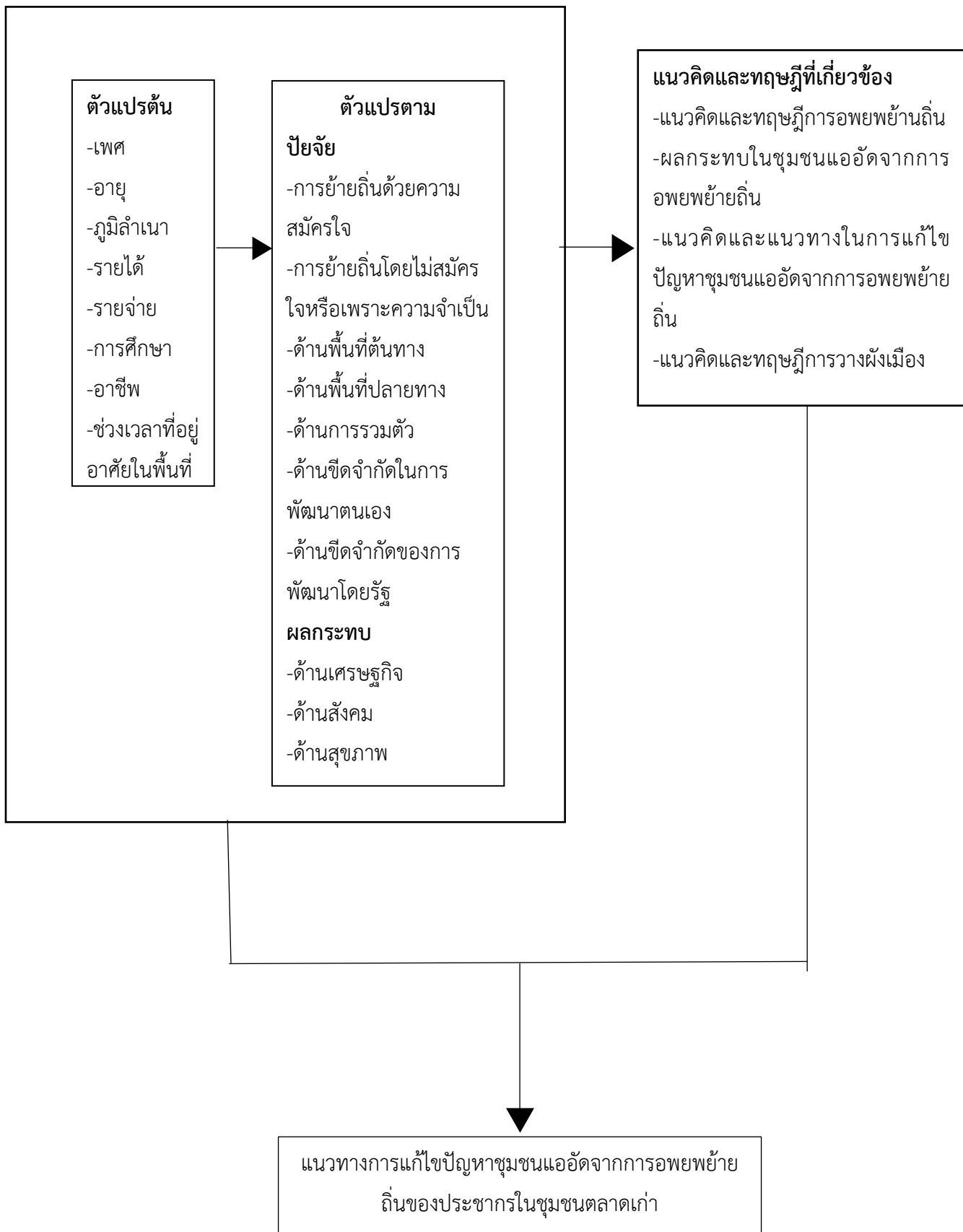
จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสภาพพื้นที่ชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนตลาดเก่า ผู้ศึกษาทราบถึงปัจจัยของการอพยพย้ายถิ่นที่ทำให้เกิดชุมชนแออัด รวมทั้งผลกระทบและแนวทางในการแก้ปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นฐานนั้น ผู้วิจัยได้เห็นมุมมองในการตัดสินใจย้ายถิ่นของมนุษย์ ซึ่งจะเกิดโดยการเปรียบเทียบ ระหว่างรายจ่ายหรือต้นทุนที่เสียไปกับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการย้ายถิ่น และเมื่อผลประโยชน์หรือผลลัพธ์จากการย้ายถิ่นของประชาชนมีอัตราการใช้จ่ายสูงกว่าต้นทุนที่จะต้องเสียไป เมื่อนั้นการย้ายถิ่นจึงจะเกิด ถ้าพิจารณาจากความเป็นจริงในการย้ายถิ่น ไม่ได้เกิดจากปัจจัยหรือเหตุทางเศรษฐกิจเพียง เท่านั้น แต่ยังเกิดจากปัจจัยทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ จะส่งผลกระทบในระบบเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต่อถิ่นที่อยู่เดิมและถิ่นที่อยู่ใหม่ เช่น การอพยพของแรงงานจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง ย่อมทำให้แรงงานในถิ่นที่อยู่เดิมลดน้อยลง และทำให้ค่าจ้างแรงงานมีอัตราเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ถิ่นที่อยู่ใหม่ที่เป็นเขตเมืองหรือย่านอุตสาหกรรมการค้ายังคงมีอัตราการจ้างงานที่หรือมีอัตราที่ลดลง ซึ่งการอพยพของแรงงานนั้นจะทำให้เกิดความหนาแน่นของประชากร และก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมตามมา เช่น ปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย จนทำให้เกิดปัญหาชุมชนแออัดและเกิดแหล่งเสื่อมโทรมที่เกิดผลกระทบตามมา ผู้วิจัยได้มีการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาพื้นที่แออัดเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น เช่น การปรับปรุงที่ดินเดิมแต่ยังคงสภาพ การปรับและแบ่งที่ดิน แต่ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีวิธีการหรือนโยบายเพื่อระบายความแออัดที่เกิดจากการอพยพเข้าสู่ตัวเมือง เช่น นโยบายการกระจายความเจริญให้ทั่วถึง โดยแนวทางการแก้ไขต่างๆต้องคำนึงถึงสาเหตุของความแออัดที่เกิดจากอพยพเฉพาะเช่นเดียวกัน

### สมมติฐาน

๑. เพศ ส่งผลให้เกิด การย้ายถิ่นโดยสมัครใจและไม่สมัครใจแตกต่างกัน
๒. อายุ ส่งผลให้เกิด การย้ายถิ่นโดยไม่สมัครใจหรือเพราะความจำเป็นแตกต่างกัน
๓. ภูมิภาคส่งผลให้เกิด ปัยจัยทางด้านพื้นที่ต้นทางและพื้นที่ปลายทางแตกต่างกัน
๔. รายได้ ส่งผลให้เกิด ปัยจัยทางด้านขีดจำกัดของการพัฒนาโดยรัฐแตกต่างกัน
๕. รายจ่าย ส่งผลให้เกิด ปัยจัยทางด้านขีดจำกัดในการพัฒนาตนเองแตกต่างกัน
๖. การศึกษา ส่งผลให้เกิด ปัยจัยทางด้านขีดจำกัดของการพัฒนาโดยรัฐแตกต่างกัน
๗. อาชีพ ส่งผลให้เกิด ปัยจัยด้านการรวมตัวแตกต่างกัน
๘. ช่วงเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ตั้งแต่ปี ๖๓-๖๗ ส่งผลให้เกิดปัยจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน

### กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการอพยพย้ายถิ่น แนวคิดและทฤษฎีการวางผังเมือง ผลกระทบในชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น แนวคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยจึงสนใจในการทำวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้



### บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรในชุมชนตลาดเก่า ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานตามรูปแบบของ Creswell ซึ่งในบทนี้กล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ระยะเวลาการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

#### ๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

เชิงปริมาณ

ผู้วิจัยศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประชากรในพื้นที่ชุมชนจากรุนอก จำนวน ๑๑๓๙ คน โดยแบ่งเป็นชาย ๕๔๒ คน หญิง ๕๙๗ คน

โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ใช้สูตร Taro yamena ในการคำนวณขนาดตัวอย่างซึ่งในการคำนวณหาขนาดตัวอย่างนั้นมีความสำคัญมากในงานวิจัยเพราะถ้าได้ขนาดตัวอย่างที่มีความเหมาะสมข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมีมากพอส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณค่าและน่าเชื่อถือ

โดยที่ N คือจำนวนประชากร และ e คือค่าความคลาดเคลื่อน (i.e. error) เวลาแทนค่า e ในสมการต้องเขียนเป็นทศนิยม เช่น  $e = .๐๕$  (error = ๕% เป็นค่ามาตรฐานที่เราใช้ในสูตรยามาเน่ สามารถเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัยที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรในพื้นที่ชุมชนจากรุนอกจำนวน ๑๑๓๙ คนโดยคำนวณจากสูตรดังกล่าวได้ผลสรุป ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

-สัดส่วนของประชากรทั้งหมด (n) ๑๑๓๙ คน

-ระดับความคลาดเคลื่อน (e) ๕%

-ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง(s) ๒๙๖ คน

เชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยศึกษาโดยกระบวนการสัมภาษณ์ซึ่งผู้ให้ข้อมูลจำนวน ๙ คน ได้แก่ ประธานชุมชนจากรุนอกจำนวน ๑ คนและประชากรในพื้นที่ จำนวน ๘ คน โดยแบ่งเป็น ผู้ประกอบการ ตัวแทนกลุ่มเยาวชน ตัวแทนกลุ่มแรงงาน และกลุ่มแม่บ้าน

#### ๒. เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ

เชิงคุณภาพ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

- ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์
- กำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการให้ครอบคลุมกรอบการศึกษาค้นคว้า
- นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเสนอต่อที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- นำแบบสัมภาษณ์ที่เปิดปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ อย่างน้อย ๓ คน เพื่อพิจารณาประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยรวมถึงความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขทางด้านภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
- นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วนำไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยต่อไป

### เชิงปริมาณ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative ) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

- ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม
- กำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการให้ครอบคลุมกรอบการศึกษาค้นคว้า
- นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- นำแบบสอบถามที่เปิดปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยรวมถึงความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขทางด้านภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ อย่างน้อย ๓ คน
- นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยต่อไป

### ๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนตลาดเก่าอำเภอเมือง จังหวัดยะลาได้กำหนดวิธีการดำเนินการศึกษาไว้ ดังนี้ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่างๆเกี่ยวกับแนวคิดการอพยพย้ายถิ่น แนวคิดการแก้ปัญหาชุมชนแออัด แนวคิดการวางผังเมือง และแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นจากสื่อสารสนเทศและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการศึกษาโดยเก็บข้อมูลแบบผสมผสานระหว่างข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้วางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ โดยเริ่มจากนัดหมายวันกับกลุ่มเป้าหมายสะดวก ผู้วิจัยจึงลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย

การสัมภาษณ์และจัดสนทนากลุ่ม โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง บันทึกวิดีโอและแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างบริบทของพื้นที่และนำมาวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไปการวิเคราะห์ข้อมูล

#### ๔.การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

เชิงปริมาณ หลังจากผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตามที่ได้กำหนด ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าทางด้านสถิติซึ่งผ่านการวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (IBM SPSS Statistics) Norman H. Nieuและ C.Hadlai Hull

เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลของชุมชนจารุนอกและนำข้อมูลมาเปรียบเทียบโดยตรวจสอบสามเส้า ได้แก่ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากนักวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ

#### ๕.ระยะเวลาการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องแนวทางในการแก้ปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรในชุมชนตลาดเก่า ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยมีระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่วันที่ ๒๐ มิถุนายน๒๕๖๗ จนถึง วันที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๗

## บทที่ ๔ ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการแก้ไขปัญหามุมชนแออัดของประชากรในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่า อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง วิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานตามรูปแบบของ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยภายใต้วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาปัจจัยและผลกระทบในการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า
๒. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหามุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น

**วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑** เพื่อศึกษาปัจจัยและผลกระทบจากการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรในชุมชนย่านตลาดเก่า จากการศึกษาปัจจัยดังกล่าวทำให้พบว่าผลกระทบที่เกิดจากการอพยพย้ายถิ่นนั้นสามารถแบ่งเป็น ๓ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านเศรษฐกิจ ๒) ด้านสังคม ๓) ด้านสุขภาพ โดยครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขต ชุมชนจารุนอก ซึ่งมีจำนวน ๑๑๓๙ คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างของกลุ่มประชากรด้วย จากตาราง Taro yamane ทั้งหมด ๒๙๖ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิภาค รายได้ รายจ่าย การศึกษา อาชีพ และช่วงเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยในการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนย่านตลาดเก่า

๓. สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบในการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนย่านตลาดเก่า

๓. สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา

ตอนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางในการแก้ไขปัญหามุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนย่านตลาดเก่า ๓. สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา ดังนี้

### ๔.๑ ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ ๔.๑.๑ ตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศ

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	๖๖	๒๐.๐
หญิง	๒๓๐	๗๕.๔

จากตารางที่ ๔.๑.๑ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๓๐ ร้อยละ ๗๕.๔ และชาย จำนวน ๖๖ คน ร้อยละ ๒๐.๐

ตารางที่ ๔.๑.๒ ตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านอายุ

อายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๑๘ ปี	๑๑	๓.๗
๑๘-๓๐ ปี	๑๕๖	๕๒.๗
๓๑-๔๐ ปี	๘๕	๒๘.๗
๔๑-๕๐ ปี	๒๗	๙.๑
๕๑-๖๐ ปี	๑๓	๔.๔
๖๑ปี ขึ้นไป	๔	๑.๔

จากตารางที่ ๔.๑.๒ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นอายุ ๑๘-๓๐ ปี จำนวน ๑๕๖ คน ร้อยละ ๕๒.๗ อายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๘๕ คน ร้อยละ ๒๘.๗ อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๒๗ คน ร้อยละ ๙.๑ อายุ ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๑๓ คน ร้อยละ ๔.๔ อายุ ต่ำกว่า ๑๘ ปี จำนวน ๑๑ คน ร้อยละ ๓.๗ อายุ ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๔ คน ร้อยละ ๑.๔

สถานภาพทางสมรส	จำนวน(คน)	ร้อยละ
โสด	๑๒๓	๔๑.๖
สมรส	๑๕๗	๕๓
หย่าร้าง	๑๖	๕.๔

จากตารางที่ ๔.๑.๓ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นสถานภาพ สมรส จำนวน ๑๕๗ คน ร้อยละ ๕๓ สถานภาพ โสด จำนวน ๑๒๓ คน ร้อยละ ๔๑.๖ และหย่าร้าง จำนวน ๑๖ คน ร้อยละ ๕.๔

ภูมิลำเนาเดิม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
นอกเขตอำเภอเมือง ยะลา	๑๔๙	๕๐.๓
นอกเขตจังหวัดยะลา	๑๓๖	๔๕.๙
ต่างประเทศ	๑๑	๓.๗

จากตารางที่ ๔.๑.๔ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนอกเขตอำเภอเมืองยะลา จำนวน ๑๔๙ คน ร้อยละ ๕๐.๓ นอกเขตจังหวัดยะลา จำนวน ๑๓๖ ร้อยละ ๔๕.๙ ต่างประเทศ จำนวน ๑๑ คน ร้อยละ ๓.๗

รายได้ต่อเดือน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท	๓๐	๑๐.๑
๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๑๓๙	๔๗
๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท	๘๓	๒๘
ต่ำกว่า๕๐๐๐	๔๓	๑๔.๕

จากตารางที่ ๔.๑.๕ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น รายได้ ๑๐,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๓๙ คน ร้อยละ ๔๗ รายได้ ๕,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๘๓ คน ร้อยละ ๒๘ รายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๓ คน ร้อยละ ๑๔.๕ รายได้ ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๐ คน ร้อยละ ๑๐.๑

รายจ่ายต่อเดือน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท	๓	๑
๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๓๒	๑๐.๘
๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท	๑๕๔	๕๒
ต่ำกว่า๕๐๐๐	๑๐๗	๓๖.๑

จากตารางที่ ๔.๑.๖ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นรายจ่าย ๕,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๕๔ คน ร้อยละ ๕๒ รายจ่าย ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๐๗ คน ร้อยละ ๓๖.๑ รายจ่าย ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๒ คน ร้อยละ ๑๐.๘ รายจ่าย ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓ คน ร้อยละ ๑

ระดับการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษา	๘	๒.๗
ประถมศึกษา	๓๖	๑๒.๒
มัธยมศึกษาตอนต้น	๒๔	๘.๑
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๖๖	๒๒.๓
ปวช	๑๔	๔.๗
ปวส	๕๘	๑๙.๖
ปริญญาตรี	๘๙	๓๐.๑

จากตารางที่ ๔.๑.๗ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน ๘๙ คน ร้อยละ ๓๐.๑ ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๖๖ คน ร้อยละ ๒๒.๓ ระดับการศึกษาปวส. จำนวน ๕๘ คน ร้อยละ ๑๙.๖ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๒๔ คน ร้อยละ ๘.๑ ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๓๖ คน ร้อยละ ๑๒.๒ ระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน ๘ คน ร้อยละ ๒.๗

อาชีพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	๒๖	๘.๘
พนักงานประจำ	๕๘	๑๙.๖
ธุรกิจส่วนตัว	๔๕	๑๕.๒
เกษียณอายุ	๑๑	๓.๗
ค้าขาย	๗๑	๒๔
รับจ้าง	๖๗	๒๒.๖
ข้าราชการ	๑๘	๖.๑

จากตารางที่ ๔.๑.๘ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น อาชีพค้าขาย จำนวน ๗๑ คน ร้อยละ ๒๔ อาชีพรับจ้าง จำนวน ๖๗ คน ร้อยละ ๒๒.๖ อาชีพพนักงานประจำ จำนวน ๕๘ คน ร้อยละ ๑๙.๖ อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๔๕ คน ร้อยละ ๑๕.๒ อาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๒๖ คน ร้อยละ ๘.๘ อาชีพข้าราชการ จำนวน ๑๘ คน ร้อยละ ๖.๑ อาชีพเกษียณอายุ จำนวน ๑๑ คน ร้อยละ ๓.๗

ช่วงเวลาที่ย้ายในพื้นที่	จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑-๕ ปี	๑๐๐	๓๓.๗๘
๖-๑๐ ปี	๑๖๖	๕๖.๐๘
๑๑-๑๕ ปี	๙	๓.๐๔
๑๖-๒๐ ปี	๑	๐.๓๔
๒๑-๒๕ ปี	๕	๑.๖๙
๒๖-๓๐ ปี	๒	๐.๖๘
๓๑ ปีขึ้นไป	๒๒	๗.๔๓

จากตารางที่ ๔.๑.๙ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ย้ายในพื้นที่ช่วงเวลา ๑-๕ ปี จำนวน ๑๐๐ คน ร้อยละ ๓๓.๗๘ อาศัยในพื้นที่ช่วงเวลา ๖-๑๐ ปี จำนวน ๑๖๖ คน ร้อยละ ๕๖.๐๘ อาศัยในพื้นที่ช่วงเวลา ๑๑- ๑๕ ปี จำนวน ๙ คน ร้อยละ ๓.๐๔ อาศัยในพื้นที่ช่วงเวลา ๑๖- ๒๐ ปี จำนวน ๑ คน ร้อยละ ๐.๓๔ อาศัยในพื้นที่ช่วงเวลา ๒๑- ๒๕ ปี จำนวน ๕ คน ร้อยละ ๑.๖๙ อาศัยในพื้นที่ช่วงเวลา ๒๖-๓๐ ปี จำนวน ๒ คน ร้อยละ ๐.๖๘ อาศัยในพื้นที่ช่วงเวลา ๓๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๒ คน ร้อยละ ๗.๔๓

#### ๔.๒ ปัจจัยในการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนย่านตลาดเก่า ต. สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา

๔.๒.๑ ตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยในการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนย่านตลาดเก่า ต. สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา

ปัจจัยที่มีผลต่อการอพยพย้ายถิ่น	จำนวน (คน)	ร้อยละ	อันดับ
ย้ายถิ่นด้วยความสมัครใจ	๕๒	๑๗.๕	๓
มีโอกาสในการทำงานมากกว่า	๑๑๖	๓๙.๑	๑
โอกาสทางการศึกษา	๕๙	๑๙.๙	๒
โอกาสทางการบริการทางแพทย์และสุขภาพ	๒๓	๗.๗	๕
โอกาสทางคุณภาพแวดล้อมและชีวิต	๓๑	๑๐.๔	๔
โอกาสในการรวมตัวของเพื่อนและครอบครัว	๑๕	๕.๐	๖
โอกาสในการสร้างเครือข่ายทางสังคม	๐	๐	๗

จากตารางที่ ๔.๒.๑ ปัจจัยในการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนย่านตลาดเก่า ต. สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นเป็นอันดับสูงสุด คือ มีโอกาสในการทำงานมากกว่า เป็น

ร้อยละ ๓๙.๑ รองลงมาคือ โอกาสทางการศึกษา ร้อยละ ๑๙.๙ ย้ายถิ่นโดยความสมัครใจ ร้อยละ ๑๗.๕ โอกาสทางคุณภาพแวดล้อมและสุขภาพ ร้อยละ ๑๐.๔ โอกาสทางการบริการทางการแพทย์และสุขภาพ ร้อยละ ๗.๗ โอกาสในการรวมตัวของเพื่อนและครอบครัว ร้อยละ ๕.๐ และปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นเป็นอันดับน้อยที่สุด คือ โอกาสในการสร้างเครือข่ายทางสังคม ร้อยละ ๐.๐

โดยจากการศึกษาปัจจัยของการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนตลาดเก่า พบว่าชุมชนย่านตลาดเก่าเดิมที่เป็นแหล่งชุมชนที่มีศักยภาพในด้านเศรษฐกิจ โดยผู้ที่ย้ายเข้ามาในพื้นที่นี้ส่วนใหญ่ย้ายด้วยความสมัครใจ อย่างไรก็ตาม ยังมีบางกลุ่มที่ย้ายเข้ามาด้วยความไม่สมัครใจหรือความจำเป็น เนื่องจากปัจจัยหลายด้าน ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจประชาชนมองหาทางเลือกในการหารายได้ที่ดีกว่า ซึ่งพื้นที่ตลาดเก่ามีโอกาสทางการค้าและธุรกิจที่หลากหลาย ด้านสังคมการยกระดับคุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมายสำคัญ ทำให้ผู้คนต้องการย้ายเข้ามาในพื้นที่ที่มีโอกาสในการพัฒนาชีวิตและสังคมที่ดีขึ้น ด้านสุขภาพ ความสะดวกในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจอพยพย้ายถิ่น จากปัจจัยเหล่านี้ ประชาชนจากพื้นที่ต่าง ๆ มองเห็นโอกาสและความก้าวหน้าในชีวิต จึงเลือกที่จะเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนตลาดเก่า เนื่องจากพื้นที่นี้มีความเหมาะสมสำหรับการค้าขาย ซึ่งกลายเป็นแหล่งดึงดูดผู้คนและนำไปสู่การจับจองพื้นที่สำหรับทำมาค้าขาย ตั้งแต่นั้นมา ชุมชนตลาดเก่าจึงกลายเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในฐานะแหล่งเศรษฐกิจหลักของผู้คนในพื้นที่ ทำให้เกิดการเติบโตและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ดังคำกล่าว

“ตามที่แบม้งมองและได้ยินนะ ซึ่งแบเองก็เป็นหนึ่งในนั้นด้วย ซึ่งแรกๆคนที่เข้ามาในพื้นที่ได้แล้งเห็นถึงผลประโยชน์ว่าพื้นที่ตรงนี้เหมาะแก่การทำมาหากินอย่างมาเลยเลยมาเพื่อทำงาน เมื่อได้งานก็มาเช่าที่อยู่ แต่พออยู่นานๆ ก็มีคนขายที่ดินแบบเช่า เลยซื้อที่ดินแบบเช่า เมื่อมีการเช่าที่ดินและซื้อที่ดินได้เพราะเป็นการซื้อขายแบบง่าย ทำให้ในพื้นที่ตรงนี้มีคนจากหลากหลายที่มาารวมกัน ไม่ว่าจะเป็น คนจากฝั่งรามันเอง คนจากปัตตานีที่มาจากหลากหลายอำเภอ และคนนราธิวาสเอง จากที่เข้ามาแรกๆเพื่อทำงานอย่างเดียว เมื่อประสบความสำเร็จแล้วมองเห็นช่องทางหารายได้เลยมาอยู่ที่นี่ เพราะว่าเดิมคนในพื้นที่ยังไม่เห็นถึงแนวทางในการค้าขายหรือมองโอกาสนี้ยังไม่ออกทำให้คนในพื้นที่เสียเปรียบนั่นเอง ถึงจะแบบไหนแล้วเมื่อมาอยู่ร่วมกัน พวกเราก็สามารถอยู่ด้วยกันได้มันเลยเกิดเป็นสังคมเล็กๆที่คนมาจากหลายพื้นที่ นอกจากมาทำกินแล้วที่เข้ามา ก็เพื่อจะได้เข้าถึงในเรื่องของการรักษาต่างๆ การเดินทางก็ง่ายด้วยเหมือนกัน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑, ๒๕๖๗)

และยังได้กล่าวถึงการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานอีกว่า

“ใช่ ที่กะเข้ามาทีเพื่อมาหางานทำนี่แหละ ไป-กลับ จากที่ทำงานกับบ้านมาสักพักเพราะไม่มีเงินจะมาเช่าที่อยู่ พอทำงานไปนานๆก็เริ่มมีเงินเก็บเลยเอาเงินที่ได้มาเช่าเพื่ออยู่ ตอนนี้ก็กำลังเช่าบ้านอยู่ ถ้าถามถึงความสมัครใจที่เข้ามาที่นี่ ถ้าเลือกได้ก็อยากทำงานที่บ้าน แต่เพราะที่บ้านกะไม่ค่อยมีงานกะเลยมาที่นี่ แต่เข้ามาแล้วชีวิตก็ดีขึ้น มีเงินเก็บบ้างเล็กน้อย พอมาอยู่ที่นี่ก็ไม่ค่อยมีปัญหาอะไรมาก สังคมที่กะอยู่มันต่างจากเดิมแต่ก็อยู่ได้เพราะคนที่เข้ามาก็มาทำงานเหมือนกัน พอเรื่องการรักษา ก็เข้าถึงง่าย เดินทางไปมาสะดวกมากกว่าตอนที่อยู่บ้านกะเอง” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๒, ๒๕๖๗)

“ใช่ ในส่วนของกะเองเข้ามาเพื่อทำงานเหมือนกัน เพราะสามีกะมาทำงานที่นี้กะเลยตามเขามาด้วย สามีกะรับจ้าง กะเองก็รับจ้างพอมีเงินเก็บกะกับสามีกะเริ่มทำธุรกิจเองเปิดร้านขายของเล็กๆ กะก็ออกจากงานส่วนสามีกะยังทำงานต่อจะได้มีรายได้๒ทาง ส่วนลูกกะที่เคยอยู่บ้านเก่าที่ปัตตานีกะย้าย กะก็พามาด้วย มาเรียนต่อที่นี้ ถามว่าสะดวกไหมมันก็สะดวกกะเองได้ทำงานลูกกะเองก็ได้เรียนโรงเรียนที่ดีขึ้น เปิดกว้างขึ้น คนในแถวๆบ้านเช่าที่กะอยู่ก็ใจดีกันแต่บางครั้งก็มีขัดแย้งบ้างเป็นปกติ “ (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๓, ๒๕๖๗)

ดังนั้น จากข้อมูลที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่าปัจจัยที่เกิดการอพยพย้ายถิ่นดังกล่าวเป็นเรื่องจริง การอพยพย้ายเข้ามานั้นมีด้วยความสมัครใจและไม่สมัครใจ เป็นเพราะความจำเป็นในหลายๆด้าน เนื่องจากในพื้นที่ต้นทางหรือถิ่นเก่าของผู้อพยพเกิดปัญหาการหางานทำยาก และการว่างงาน ทำให้มีขีดจำกัดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการเป็นอยู่ รวมทั้งถูกปิดกั้นหรือถูกละเลยทางหน่วยงานภาครัฐในการเข้าไปช่วยเหลือ เมื่อพื้นที่ต้นทางไม่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จึงเกิดการอพยพย้ายเข้ามาในพื้นที่ปลายทางหรือย้ายถิ่นมาในชุมชนย่านตลาดเก่า ซึ่งเป็นพื้นที่ปลายทางที่สามารถตอบโจทย์ชีวิตของตน ทั้งในด้านเศรษฐกิจการทำงาน ด้านสังคมความเป็นอยู่ ด้านสุขภาพ โอกาสในการทำงาน ทั้งยังสามารถเปลี่ยนคุณภาพชีวิตของตนได้ ทั้งนี้ เหตุผลในการย้ายเข้ามาในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่า อำเภอเมืองจังหวัดยะลา เพื่อต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนและครอบครัวให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่มี ปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นเป็นอันดับสูงสุด คือ มีโอกาสในการทำงานมากกว่า เป็นร้อยละ ๓๙.๑ รองลงมาคือ โอกาสทางการศึกษา ร้อยละ ๑๙.๙ ย้ายถิ่นด้วยความสมัครใจ ร้อยละ ๑๗.๕ โอกาสทางคุณภาพแวดล้อมและสุขภาพ ร้อยละ ๑๐.๔ โอกาสทางการบริการทางการแพทย์และสุขภาพ ร้อยละ ๗.๗ โอกาสในการรวมตัวของเพื่อนและครอบครัว ร้อยละ ๕.๐ และปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นเป็นอันดับน้อยที่สุด คือ โอกาสในการสร้างเครือข่ายทางสังคม ร้อยละ ๐.๐

### ๔.๓ ผลกระทบของการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนตลาดเก่า

ผลกระทบของการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนตลาดเก่าจากการศึกษา พบว่าเมื่อปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดการอพยพเข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่า ปัจจุบันทำให้พื้นที่นี้กลายเป็นที่อยู่อาศัยของผู้คนจากหลากหลายพื้นที่ ส่งผลให้จำนวนประชากรในพื้นที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การเพิ่มขึ้นของประชากรนี้ส่งผลให้มีการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนจำนวนมาก ซึ่งนำมาซึ่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ได้แก่:

๑. ด้านเศรษฐกิจ: การเติบโตของประชากรส่งผลให้มีความต้องการบริการและสินค้าเพิ่มขึ้น แต่อาจทำให้เกิดการแข่งขันที่สูงขึ้นในตลาดแรงงานและส่งผลกระทบต่อรายได้ในครัวเรือน
๒. ด้านสังคม: ความหลากหลายของประชากรทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและวัฒนธรรม แต่ในขณะเดียวกันอาจเกิดปัญหาการบริหารจัดการชุมชนและความไม่มั่นคงทางสังคม
๓. ด้านสุขภาพ: การเพิ่มขึ้นของประชากรอาจทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ เช่น ความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

โดยใช้เกณฑ์มาตราส่วนประมาณ ๕ ระดับ ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๕๐ - ๕.๐๐ หมายถึง มากที่สุด

คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง ๓.๕๐ - ๔.๔๙ หมายถึง มาก

คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒.๕๐ - ๓.๔๙ หมายถึง ปานกลาง

คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๕๐ - ๒.๔๙ หมายถึง น้อย

คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๐๐ - ๑.๔๙ หมายถึง น้อยที่สุด

#### ๔.๓.๑ ตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	ระดับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ								
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	SD	แปลความ	อันดับ
การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผล	๑๔ (๔.๗)	๕๕ (๑๘.๐)	๒๑๐ (๖๘.๙)	๑๕ (๔.๙)	๐ (๐.๐)	๕๘.๘	๘๖.๘๙	มาก	๑

ต่อการเข้าถึง สาธารณูปโภค ของท่าน									
การย้ายถิ่น ของผู้คนที่เข้า มาในพื้นที่ ตลาดเก่ามีผล ต่อรายได้ของ ท่าน	๐ (๐.๐)	๑๘๒ (๕๙.๗)	๙๘ (๓๒.๑)	๑๔ (๔.๗)	๐ (๐.๐)	๕๘.๘	๘๐.๒๖	มาก	๒
การย้ายถิ่น ของผู้คนที่เข้า มาในพื้นที่ ตลาดเก่ามีผล ต่อรายจ่ายของ ท่าน	๔๖ (๑๕.๑)	๑๓๖ (๔๔.๖)	๑๕ (๔.๙)	๙๗ (๓๒.๗)	๐ (๐.๐)	๕๘.๘	๕๖.๙๒	ปาน กลาง	๔
การย้ายถิ่น ของผู้คนที่เข้า มาในพื้นที่ ตลาดเก่าส่งผล ต่ออัตราการ ว่างงานของ ท่าน	๔ (๑.๓)	๖๖ (๒๑.๖)	๑๖๔ (๕๓.๘)	๖๐ (๑๙.๗)	๐ (๐.๐)	๕๘.๘	๖๖.๓๐	ปาน กลาง	๓
การย้ายถิ่น ของผู้คนที่เข้า มาในพื้นที่ ตลาดเก่าส่งผล ต่ออัตราการ เพิ่มขึ้นของ ครัวเรือน	๐ (๐.๐)	๑๑๖ (๓๘.๐)	๘๑ (๒๖.๖)	๙๗ (๓๒.๗)	๐ (๐.๐)	๕๘.๘	๕๕.๐๙	ปาน กลาง	๕
รวม						๕๘.๘	๖๙.๐๙	มาก	

จากตารางที่ ๔.๓.๑ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผลกระทบของการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนตลาดเก่าพบว่า ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ  $\bar{x}=๕๘.๘$  (SD =๖๙.๐๙) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งผลต่อการเข้าถึงสาธารณูปโภค อยู่ที่  $\bar{x}=๕๘.๘$  (SD =๘๖.๘๙) ซึ่งอยู่ในอันดับมาก รองลงมาได้แก่ ส่งผลต่อรายได้ของท่านอยู่ที่  $\bar{x}= ๕๘.๘$  (SD = ๘๐.๒๖) อยู่ในอันดับมาก ส่งผลต่ออัตราการว่างงานของท่าน อยู่ที่  $\bar{x}= ๕๘.๘$  (SD = ๖๖.๓๐ ) อยู่ในอันดับปานกลาง ส่งผลต่อรายจ่าย อยู่ที่  $\bar{x}= ๕๘.๘$  (SD = ๕๖.๙๒) อยู่ในอันดับปานกลาง และผลกระทบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ส่งผลต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของครัวเรือน อยู่ที่  $\bar{x}= ๕๘.๘$  (SD = ๕๕.๐๙ ) อยู่ในอันดับปานกลาง

นอกจากนั้น เมื่อมีการอพยพเข้ามาในพื้นที่ ชุมชนตลาดเก่าประสบผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ โดยการอพยพนี้ส่งผลให้จำนวนอาคารบ้านเรือนเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดความแออัดในชุมชน นอกจากนี้ ความแออัดยังส่งผลต่ออัตราการว่างงานและรายได้ในครัวเรือน เนื่องจากการแข่งขันในการหางานทำที่สูงขึ้นการเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่ทำให้มีความต้องการบริการและสินค้าเพิ่มขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน การขยายตัวนี้อาจไม่ได้มาพร้อมกับการพัฒนาที่เพียงพอ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ตามมา เช่น การสร้างงานที่ไม่เพียงพอและรายได้ที่ลดลงในครัวเรือน ในที่สุด ความแออัดและปัญหาการหางานทำที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนตลาดเก่าต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่ต้องการการแก้ไขและการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

ดังคำกล่าว

*“ใช่ ตอนที่แบเข้ามาทำงานแรกๆ ตอนนั้นคนยังไม่เยอะเท่านี้ คนทำงานก็น้อย หารายได้ของแบเลยง่ายและมาก การค้าขายก็ดี แต่เมื่อคนเข้ามาเยอะในพื้นที่มันก็เริ่มมีปัญหาในการของการค้าขายเพราะคนทำงานและค้าขายมีจำนวนเพิ่มขึ้น จากที่เมื่อก่อนร้านมีแค่หนึ่งร้าน พอตอนนี้ร้านเพิ่มขึ้นเป็นสามสี่ร้านแบบเดียวกัน ทำให้ขาดรายได้ และยังเศรษฐกิจไม่ดีคนซื้อไม่มีเงินจะซื้อ ทำให้ขาดรายได้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑.๒๕๖๓)*

และยังได้กล่าวถึงผลกระทบอีกว่า

*“จากประสบการณ์ที่ของกะที่ผ่านมานะ กะเป็นคนทำงานแถวนี้มาตั้งแต่ย้ายมาอยู่ที่นี่แรกๆ เมื่อ๑๐ปีที่แล้ว การทำงาน การหางานมันไม่ยากเหมือนทุกวันนี้ เมื่อก่อนหางานง่ายนะ แต่ก็ไม่ได้ง่ายขนาดนั้น แต่ถ้าเทียบกับทุกวันนี้ เมื่อก่อนง่ายกว่าเยอะเลย และค่าจ้างก็แพงด้วยถ้าเทียบกับของใช้ในเมื่อก่อน แต่พอมารถึงวันนี้ หางานยากขึ้น แถมบางที่ที่กะเคยเจอนะพอมมีคนต้องการทำงานหลายคนนะบางที่เขากดค่าจ้างให้น้อยลงเมื่อเขาเห็นว่าคน*

ต้องการทำงานมาก นี่แหละเป็นสาเหตุของรายได้ที่น้อยและ  
ว่างงาน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๒.๒๕๖๗)

ดังนั้น จากข้อมูลที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูล พบว่าผลกระทบด้านเศรษฐกิจหลังจากการอพยพเข้ามา  
ในชุมชนตลาดเก่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องรายได้ที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก ในมุมมองของ  
ผู้ประกอบการผู้ประกอบการมองว่าการเพิ่มขึ้นของจำนวนกิจการหรือร้านค้าในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดการ  
แข่งขันที่สูงขึ้น จากเดิมที่มีร้านค้าที่มีลักษณะเดียวกันไม่กี่ร้าน แต่ปัจจุบันมีจำนวนร้านค้าที่คล้ายคลึงกัน  
เพิ่มขึ้นอย่างมาก ทำให้ผู้ประกอบการต้องแข่งขันเรื่องราคา ส่งผลให้บางครั้งเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน  
เนื่องจากการแข่งขันที่รุนแรง และในมุมมองของคนทำงานทั่วไป การอพยพย้ายเข้ามาของประชาชนจาก  
หลากหลายพื้นที่ในเขตชุมชนตลาดเก่าส่งผลให้เกิดอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น และทำให้รายได้ของคนทำงาน  
ลดน้อยลง เนื่องจากมีผู้สมัครงานจำนวนมาก ทำให้การแข่งขันในตลาดแรงงานสูงขึ้น ส่งผลให้คนทำงาน  
ทั่วไปประสบปัญหาทางการเงินและคุณภาพชีวิตที่ลดลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ  
คือ พบว่า ผลกระทบด้านเศรษฐกิจผลรวม อยู่ที่ระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ  $\bar{x}=๕๘.๘$  ( $SD =๖๙.๐๙$ )

#### ๔.๓.๒ ตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบด้านสังคม

ผลกระทบ ด้านสังคม	ระดับผลกระทบด้านสังคม								
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{x}$	SD	แปล ความ	อันดับ
การย้ายถิ่น ของผู้คนที่ เข้ามาในพื้นที่ ตลาดเก่า ส่งผลต่อ ความสัมพันธ์ กับครอบครัว และเพื่อน ของท่าน	๕๗ (๑๙.๒)	๑๐๒ (๓๔.๔)	๓๘ (๑๒.๘)	๙๗ (๓๒.๗)	๐ (๐.๐)	๕๘.๘	๔๒.๔๘	ปานกลาง	๕
การย้ายถิ่น ของผู้คนที่ เข้ามาในพื้นที่ ตลาดเก่า	๐ (๐.๐)	๗๘ (๒๕.๖)	๒๐๒ (๖๖.๒)	๑๔ (๔.๗)	๐ (๐.๐)	๕๘.๘	๘๖.๓๑	มาก	๒

ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของท่าน									
การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าได้รับการสนับสนุนหรือความช่วยเหลือจากเครือข่ายในชุมชนของท่าน	๐ (๐.๐)	๕๓ (๑๗.๙)	๑๒๙ (๔๓.๕)	๑๑๔ (๓๘.๕)	๐ (๐.๐)	๕๙.๒	๖๑.๐๘	ปานกลาง	๓
การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผลการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมและความไม่ปลอดภัยของท่าน	๐ (๐.๐)	๙๓ (๓๑.๔)	๘๑ (๒๗.๓)	๙๗ (๓๒.๗)	๐ (๐.๐)	๕๔.๒	๔๙.๘๓	ปานกลาง	๔
การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผลต่อการ	๐ (๐.๐)	๙๓ (๓๐.๕)	๑๘๗ (๖๑.๓)	๑๔ (๔.๗)	๐ (๐.๐)	๕๘.๘	๘๑.๔๔	มาก	๑

กระจายตัว ของประชากร ในพื้นที่ของ ท่าน									
ภาพรวม						๕๗.๙	๖๔.๒๖	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๓.๒ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผลกระทบของการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนตลาดเก่าพบว่า มีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ทำกับ  $\bar{x}=57.9$  ( $SD = 64.26$ ) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่งผลต่อส่งผลต่อการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่ อยู่ที่  $\bar{x}= 58.8$  ( $SD = 61.44$ ) ซึ่งอยู่ในอันดับมาก รองลงมาได้แก่ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและวัฒนธรรม อยู่ที่  $\bar{x}= 58.8$  ( $SD = 61.44$ ) อยู่ในอันดับมาก ส่งผลได้รับการสนับสนุนหรือความช่วยเหลือจากเครือข่ายในชุมชน อยู่ที่  $\bar{x}= 59.2$  ( $SD = 61.08$ ) อยู่ในอันดับปานกลาง ส่งผลการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมและความไม่ปลอดภัย อยู่ที่  $\bar{x}= 54.2$  ( $SD = 49.83$ ) อยู่ในอันดับปานกลาง และผลกระทบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อน อยู่ที่  $\bar{x}= 58.8$  ( $SD = 62.48$ ) อยู่ในอันดับปานกลาง

นอกจากนั้นการอพยพเข้ามาในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่าส่งผลให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การเพิ่มขึ้นนี้อาจทำให้การได้รับความดูแลจากระบบประชาธิปไตยในชุมชนหรือตัวแทนหัวหน้าชุมชนไม่ทั่วถึง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน การรวมตัวของประชากรที่มีความหลากหลายทั้งในแง่ของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความเป็นอยู่ของชุมชน อย่างไรก็ตาม ปัญหาการว่างงานที่เกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงในสังคม ซึ่งสามารถนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม เช่น การลักขโมย และทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยสำหรับประชาชนในพื้นที่ ในบริบทนี้ ความหลากหลายทางสังคมสามารถสร้างโอกาสในการพัฒนาชุมชน แต่จำเป็นต้องมีการจัดการที่เหมาะสมเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและให้ความมั่นคงแก่ประชาชนในชุมชนตลาดเก่า

ตั้งคำถามว่า

“ปัญหาด้านสังคมอ้อ ที่เห็นๆอยู่ทุกวันนี้มันก็มีเรื่องต่างๆไปที่เจออานะแต่ปัญหาที่รู้สึกว่ามันแตกต่างคือเด็กบางคนไม่ได้เรียนหนังสือส่วนสาเหตุนั้นมันน่าจะมาจากการที่พ่อแม่ไม่สามารถส่งลูกเข้าเรียนได้ อาจเป็นเพราะปัญหารายได้ของครอบครัว หรือบางคนพ่อแม่หย่าร้างทำให้ลูกบางคนเสียบรรยากาศครอบครัวและหันไปคบเพื่อน ในช่วงวัยรุ่นนั้นอนสมัยนี้เรื่องยาเสพติดอะไรเอ่ยสามารถเข้าถึงมากนะ สุดท้ายเด็กๆก็ติดยาเสพติดพอนักขึ้นๆเริ่ม มีการขโมยแถวบ้านนั้นแหละ แต่อีกเรื่องหนึ่งนะเด็กบางคน

ด้วยสภาพบริบทคนแถวนี้ทำงานหาเช้ากินค่ำชีวิตอยู่กับการทำงานเป็นหลัก ทำให้เด็กๆไม่ค่อยอยากเรียนหนังสือด้วยความที่บ้านก็มีปัญหาเรื่องรายได้น้อย ทำให้เด็กๆนั้น จบ ป. ๖ หรือ ม.๓ ก็ทำงานเลย พอทำงานต่อไปก็อยากแต่งงานก็แต่งในวัยเด็กๆ บางก็เกิดปัญหาการหารายได้เพิ่มขึ้นอีก ขณะแคว้นเด็กๆแค่นี้ก็มีเรื่องให้ต้องเผชิญตั้งมากมายแล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑, ๒๕๖๗)

และยังได้กล่าวถึงผลกระทบอีกว่า

“ตอนแรกๆที่แบเข้ามาการบริหารจัดการในเรื่องของความปลอดภัยนี้ ทัวถึงนะเพราะคนในพื้นที่ที่มีจำนวนคนไม่มาก ประธานเองก็ดูแลได้พอหลังๆคนเริ่มเพิ่มขึ้นแล้วมีคนหลายพื้นที่มาอยู่ ลูกหลานของเขาก็ได้รับการชักจูงอะไรแบบนี้แน่นอนความไม่ปลอดภัยนี้หลายๆก็เกิดจากวัยรุ่นนี้แหละ อยากรู้ อยากรอง สุดท้ายส่งผลกระทบให้คนในพื้นที่ด้านความไม่ปลอดภัยนอกจากสาเหตุนี้แล้ว มันก็มีเรื่องการว่างงานนี้แหละ ไม่มีงานเลยไม่มีเงิน สุดท้ายก็ไปบ้านคนอื่น ขโมยของไปขาย เตือนคนอื่น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๒, ๒๕๖๗)

“ในมุมมองของกะเอง ที่เห็นนะ สาเหตุที่เกิดความไม่ปลอดภัยให้คนในพื้นที่เพราะคนเยอะ งานเลยหายไม่มีทางเลือกเลยมีการขโมย ส่วนปัญหาการขโมยหลักๆนี้ ก็เกิดจากวัยรุ่นนี้แหละ โดนชวนไปทำสิ่งไม่ดี อยากรู้ อยากรองไปหมด สุดท้ายก็ติดยาพอไม่มีเงินซื้อของก็ขโมยขึ้นบ้านเขาไปทั่ว ประธานเองก็ดูแลดีนะแต่คนแบบนี้เราไม่รู้ว่าเขาจะทำตอนไหน บางทีก็ทำได้และบางก็จับไม่ได้ ชาวบ้านในพื้นที่เลยห่วงความปลอดภัยมากๆ คนเยอะการดูแลเลยไม่ทั่ว” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๓, ๒๕๖๗)

“ในมุมมองของกะนะ คือในพื้นที่เนี่ยก็มีเรื่องยาเสพติดใช้ใหม่ ส่วนใหญ่ก็เป็นวัยรุ่นนี้แหละ พอมันมีเรื่องพวกนี้เยอะ มันก็จะเกิดการลักขโมย จะมีอยู่ช่วงๆหนึ่งนะ มีการขโมยแบบบ่อยมากๆ ขึ้นบ้าน งดแงะร้านอะไรแบบนี้ ทำให้ต้องระวัง บางทีกลางคืนก็ระวังว่าจะโดนบ้านเราไหม กลัวก็กลัวเพราะพวกนี้เขาจะพามีด ปืนอะไรเราก็ไม่รู้ด้วย ต้องคอยดูสอดส่อง ระวังอยู่นะ บางครอบครัวเขามีลูกเล็กอีก ต้องคอยดูแลไม่ให้เกิดอันตราย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๔, ๒๕๖๗)

ดังนั้น การสะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลพบว่าปัญหาด้านสังคมในชุมชนตลาดเก่ามีหลายแง่มุมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เรื่องปัญหาการศึกษา มีเด็กจำนวนมากที่ไม่ได้รับการศึกษา เนื่องจากปัญหารายได้ของครอบครัว บางกรณีเกิดจากการหย่าร้างของพ่อแม่ ส่งผลให้บรรยากาศครอบครัวไม่เอื้ออำนวย เด็กบางคนจึงหันไปคบเพื่อน และมีความเสี่ยงต่อการเข้าถึงยาเสพติดในวัยรุ่น ซึ่งสามารถนำไปสู่ปัญหาการติดยาและการกระทำผิด เช่น การขโมยของในชุมชน ทั้งปัญหาความปลอดภัย ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงปัญหาความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะในช่วงที่ประชากรเพิ่มขึ้น ทำให้การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยไม่ทั่วถึง การเกิดความไม่ปลอดภัยในพื้นที่ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากวัยรุ่นที่ทดลองทำสิ่งไม่ดี เช่น การติดยาเสพติด เมื่อไม่มีเงินซื้อยา บางคนจึงหันไปขโมยของในบ้านคนอื่น

นอกจากนี้ การขาดโอกาสในการทำงานส่งผลให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างยากลำบากปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตลาดเก่าเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจซึ่งต้องการการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมปลอดภัยและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่พบว่าผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ อยู่ที่ระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ  $\bar{x}=57.9$  (SD =64.26)

#### ๔.๓.๓ ตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบด้านสุขภาพ

ผลกระทบด้านสุขภาพ	ระดับผลกระทบด้านสุขภาพ								
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	SD	แปลความ	อันดับ
การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่า ส่งผลด้านดีต่อสุขภาพของท่าน	0 (0.0)	31 (10.4)	168 (55.1)	97 (32.7)	0 (0.0)	3.22	0.62	ปานกลาง	1
การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผลด้านลบต่อสุขภาพของท่าน	46 (15.1)	85 (28.7)	66 (21.6)	97 (32.7)	0 (0.0)	2.73	1.08	ปานกลาง	3
การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาใน	0 (0.0)	107 (35.1)	173 (56.3)	14 (4.7)	0 (0.0)	2.68	0.56	ปานกลาง	5

ผลกระทบด้าน สุขภาพ	ระดับผลกระทบด้านสุขภาพ								
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	SD	แปลความ	อันดับ
พื้นที่ตลาดเก่า ส่งผลต่อการ บริการสาธารณะ สุขของท่าน									
การย้ายถิ่นของ ผู้คนในพื้นที่ ตลาดเก่าส่งผล ต่อพฤติกรรม และการบริโภค อาหารของท่าน	๐ (๐.๐)	๙๖ (๓๑.๕)	๑๗๓ (๕๖.๗)	๑๔ (๔.๗)	๐ (๐.๐)	๒.๗๑	๐.๕๕	ปานกลาง	๔
การย้ายถิ่นของ ผู้คนในพื้นที่ ตลาดเก่าส่งผล ต่อความสะอาด ของ สภาพแวดล้อม โดยรอบพื้นที่ อาศัยของท่าน	๐ (๐.๐)	๑๑๖ (๓๘.๐)	๘๑ (๒๖.๖)	๙๗ (๓๒.๗)	๐ (๐.๐)	๒.๙๔	๐.๕๕	ปานกลาง	๒
รวม						๒.๘๕	๓.๓๖	ปานกลาง	

จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผลกระทบของการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนตลาดเก่าพบว่า มีผลกระทบทางด้านสุขภาพ อยู่ที่ระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ  $\bar{x}$  = ๒.๘๕ (SD = ๓.๓๖) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผลกระทบด้านสุขภาพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งผลด้านดีต่อสุขภาพ อยู่ที่  $\bar{x}$  = ๓.๒ (SD = ๐.๖๒) ซึ่งอยู่ในอันดับปานกลาง รองลงมาได้แก่ ส่งผลต่อความสะอาดของสภาพแวดล้อม อยู่ที่  $\bar{x}$  = ๒.๙๔ (SD = ๐.๕๕) อยู่ในอันดับปานกลางถึงมาก ส่งผลด้านลบต่อสุขภาพ อยู่ที่  $\bar{x}$  = ๒.๗ (SD = ๑.๐๘) อยู่ในอันดับปานกลาง ส่งผลต่อพฤติกรรมและการบริโภคอาหาร อยู่ที่  $\bar{x}$  = ๒.๗๑ (SD = ๐.๕๕) อยู่ในอันดับปานกลาง และผลกระทบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ส่งผลต่อการบริการสาธารณะสุข อยู่ที่  $\bar{x}$  = ๒.๖๘ (SD = ๐.๕๖) อยู่ในอันดับปานกลาง

นอกจากนั้นการอพยพเข้ามาของประชากรในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่าส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยมีทั้งด้านบวกและด้านลบ การเพิ่มขึ้นของประชากรอาจนำมาซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นรวมถึงความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขเนื่องจากประชาชนมีภูมิหลังและภาษาแตกต่างกัน นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อม เช่น ความแออัดและคุณภาพอากาศ ยังสามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ

ดังคำกล่าว

*“ถ้ามาถามเรื่องนี้ก็รู้สึกเหมือนว่า พอคนเริ่มเยอะทำให้บ้านเริ่มเยอะติดๆกัน บางทีคนที่เข้ามาทำงานก็สร้างบ้านแบบให้พออยู่ได้หรือเช่าบ้านเช่า พอบ้านเริ่มเยอะขึ้นทำให้บริเวณรอบๆก็เริ่มสกปรกขึ้นด้วยมันดูแออัดอะ รู้สึกเหมือนเราอยู่ในที่ที่ไม่ค่อยสะอาดนั่น ที่นี้บางทีก็มีกลิ่นเข้ามาด้วย เหมือนบรรยากาศไม่ดีอ่านะ”* (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑, ๒๕๖๗)

และยังได้กล่าวถึงผลกระทบอีกว่า

*“น้องเคยไปโรงพยาบาลไหม น้องเห็นอะไรไหม เวลาเราไปโรงพยาบาลบางที่เข้าใจนะว่าคนมันเยอะ แต่บางครั้งอะเวลาเราต้องการเข้ารับรักษาแบบรีบๆ ก็รอก่อน การทำงานบางที่ก็ล่าช้าบางที่ก็ทะเลาะกับพยาบาลบางละ ก็เข้าใจเขานะคนมันเยอะ”* (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๒, ๒๕๖๗)

ดังนั้น จากข้อมูลที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูล พบว่า ชุมชนแออัดมักเผชิญกับปัญหาด้านสุขภาพที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นและมีทรัพยากรจำกัด การเข้าถึงบริการสาธารณสุขค่อนข้างล่าช้า เนื่องจากมีจำนวนประชากรที่สูง ทำให้สถานพยาบาลไม่สามารถรองรับผู้ป่วยได้อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ ความแออัดยังทำให้เกิดความล่าช้าในการให้บริการ รวมถึงการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ ปัญหาสุขภาพร่างกายประชาชนในชุมชนแออัดมักมีปัญหาด้านสุขภาพร่างกายจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น การขาดแคลนน้ำสะอาด ความเป็นระเบียบในการจัดการขยะ และมลพิษทางอากาศ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดโรคร้ายไข้เจ็บ เช่น โรคระบบทางเดินหายใจ โรคที่เกิดจากการติดเชื้อ และโรคไม่ติดต่อ ปัญหาสุขภาพจิตการใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมที่แออัดและเครียดสามารถนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิต เช่น ความเครียด, ภาวะซึมเศร้า, และความวิตกกังวล การขาดการสนับสนุนทางสังคมและปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอนสามารถทำให้ปัญหาสุขภาพจิตยิ่งทวีความรุนแรง การแพร่ระบาดของโรค ในชุมชนที่มีความหนาแน่นสูง การแพร่ระบาดของโรคสามารถเกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น เช่น โรคติดเชื้อทางเดินหายใจและโรคติดต่อทางน้ำ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการระบาดของโรคระบาด การขาดการเข้าถึงวัคซีนและการรักษาที่เหมาะสมสามารถทำให้ประชาชนเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในด้านผลกระทบด้านสุขภาพ ผลกระทบทางด้านสุขภาพ อยู่ที่ระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ  $\bar{x} = ๒.๘๕$  (SD = ๓.๓๖)

ผู้วิจัยขอสรุปผลกระทบของการอพยพย้ายถิ่นดังนี้

ผลกระทบ	$\bar{x}$	SD	อันดับ
ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	๕๘.๘	๖๙.๐๙	๑
ผลกระทบด้านสังคม	๕๗.๙	๖๔.๒๖	๒
ผลกระทบด้านสุขภาพ	๒.๘๕	๓.๓๖	๓

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามด้วยผลกระทบด้านสังคม และผลกระทบด้านสุขภาพ

ตารางที่ ๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนย่านตลาดเก่า ต. สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา

แนวทางในการแก้ไข	ระดับความคิดเห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น								
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	SD	แปลความ	อันดับ
ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการปรับปรุงชุมชนในที่อยู่เดิมจะช่วยแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด	๐ (๐.๐)	๗๕ (๒๔.๙)	๑๓๕ (๔๔.๓)	๘๓ (๒๗.๒)	๐ (๐.๐)	๕๘.๖	๕๘.๒๔	ปานกลาง	๕
ท่านคิดว่าการรื้อย้ายชุมชนไปอยู่ในที่ใหม่จะช่วยแก้ปัญหาความแออัดในเมืองได้	๐ (๐.๐)	๗๕ (๒๔.๙)	๑๕๕ (๕๐.๘)	๔๖ (๑๕.๑)	๐ (๐.๐)	๕๕.๒	๖๔.๒๙	ปานกลาง	๔
ท่านคิดว่าการกระจายความ	๐ (๐.๐)	๙๓ (๓๐.๕)	๑๕๕ (๕๐.๘)	๔๖ (๑๕.๑)	๐ (๐.๐)	๕๘.๘	๖๖.๑๕	ปานกลาง	๓

แนวทางในการแก้ไข	ระดับความคิดเห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่น								
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	SD	แปลความ	อันดับ
เจริญสู่พื้นที่รอบๆ เมือง จะช่วยลดปัญหาชุมชนแออัดได้									
ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรมีการจัดมาตรการย้ายเข้า-ย้ายออก เพื่อแก้ไขปัญหการกระจตัวของประชากรในพื้นที่	๐ (๐.๐)	๑๓๙ (๔๕.๖)	๑๕๕ (๕๓.๘)	๐ (๐.๐)	๐ (๐.๐)	๕๘.๘	๘๐.๗๑	มาก	๒
ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการส่งเสริมอาชีพนอกตัวเมืองจะสามารถแก้ไขปัญหารายได้	๐ (๐.๐)	๙๓ (๓๐.๕)	๑๘๗ (๖๑.๓)	๑๔ (๔.๗)	๐ (๐.๐)	๕๘.๘	๘๑.๔๔	มาก	๑
รวม						๕๘.๐๔	๗๐.๑๗	มาก	

จากตาราง ๔.๔ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกแนวทางในการแก้ไขปัญหาของการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนตลาดเก่าพบว่า อยู่ที่ระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ  $\bar{x}=๕๘.๘$  (SD =๗๐.๑๗) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหา ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งเสริมอาชีพนอกตัวเมืองจะสามารถแก้ไขปัญหารายได้ อยู่ที่  $\bar{x}= ๕๘.๘$  (SD =๘๑.๔๔) ซึ่งอยู่ในอันดับมาก รองลงมาได้แก่ การจัด

มาตรการ ย้ายเข้า-ย้ายออก เพื่อแก้ไขปัญหาการกระจุกตัวของประชากร อยู่ที่  $\bar{x} = ๕๘.๘$  (SD = ๘๐.๗๑) อยู่ในอันดับมาก กระจายความเจริญสู่พื้นที่รอบๆ เมือง อยู่ที่  $\bar{x} = ๕๘.๘$  (SD = ๖๖.๑๕) อยู่ในอันดับปานกลาง รื้อย้ายชุมชนไปอยู่ในที่ใหม่ อยู่ที่  $\bar{x} = ๕๕.๒$  (SD = ๖๔.๒๙) อยู่ในอันดับปานกลางและผลกระทบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ปรับปรุงชุมชนในที่อยู่เดิม อยู่ที่  $\bar{x} = ๕๘.๖$  (SD = ๕๘.๒๔) อยู่ในอันดับปานกลาง

จากการศึกษา พบว่าประชาชนต้องการให้การปรับปรุงแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด โดยให้มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและบริการสาธารณะเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ทั้งการรื้อย้ายอาจช่วยลดความแออัดในชุมชน แต่ต้องพิจารณาผลกระทบด้านสังคมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ใหม่ การกระจายความเจริญสามารถช่วยลดปัญหาความแออัดในเมืองได้ โดยสร้างโอกาสในการทำงานในพื้นที่รอบนอก การเพิ่มมาตรการเพื่อควบคุมการกระจุกตัวของประชากร จะช่วยให้การจัดการชุมชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมอาชีพนอกเมืองสามารถแก้ไขปัญหารายได้ได้ โดยการสร้างโอกาสในการทำงานในพื้นที่ที่พัฒนาจะลดความแออัดในเมืองใหญ่และเพิ่มคุณภาพชีวิตในชุมชนรอบนอกได้

ดังกล่าว

*“ควรมีการปรับปรุงพื้นที่ให้ดีขึ้นนะ ปรับสภาพให้ตรงระเบียบบ้านให้เรียบร้อย ถ้าจะให้ดีขึ้นต้องสร้างที่ค้าขายให้กระจายมากขึ้น ไม่ควรกระจุกในที่ๆหนึ่งเพราะมันจะแออัด” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑, ๒๕๖๗) “ถ้าจะนะ อยากให้ภาครัฐแจกที่ดินให้กับประชาชนแล้วสร้างหมู่บ้านใหม่ให้อยู่แบบนี้จะว่ามันแก้ได้เลย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๒, ๒๕๖๗)*

ดังนั้น จากข้อมูลที่สะท้อนจากผู้ให้ข้อมูล พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ต้องมีการปรับปรุงพื้นที่และสิ่งแวดล้อมการปรับปรุงพื้นที่โดยรวมให้เป็นระเบียบมากขึ้นโดยเฉพาะการปรับสภาพบ้านเรือนและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้เป็นพื้นที่ที่น่าอยู่และมีความสะดวกสบายมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเสนอให้กระจายพื้นที่ค้าขายออกไปในหลายจุด เพื่อปัญหาความแออัดและเพิ่มความสะดวกให้กับประชาชน โดยเห็นว่าการกระจุกตัวของตลาดหรือพื้นที่ค้าขายในบริเวณเดียวกันอาจนำไปสู่ปัญหาด้านการคมนาคมและความไม่เป็นระเบียบในพื้นที่นั้น การจัดสรรที่ดินและการพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยเรียกร้องให้ภาครัฐเข้ามา มีบทบาทในการจัดสรรที่ดินให้กับประชาชน และพัฒนาหมู่บ้านหรือโครงการที่อยู่อาศัยใหม่ให้กับผู้ที่ต้องการที่อยู่อาศัยแบบถาวร ผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าการจัดการในลักษณะนี้จะเป็นการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ซึ่งข้อเสนอทั้งสองชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการวางแผนพัฒนาเมืองและการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินเพื่อแก้ไขปัญหาความแออัดและการกระจายพื้นที่บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ อยู่ที่ระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ  $\bar{x} = ๕๘.๘$  (SD = ๗๐.๑๗)

## บทที่ ๕

### สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของประชากรในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่า อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยภายใต้วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาปัจจัยและผลกระทบในการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า
๒. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นฐานของเทศบาลนครยะลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

#### อภิปรายผล

จากการสรุปการวิจัยเรื่อง” แนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของประชากรในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่า อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ” ได้ศึกษา แนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของประชากรในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่า อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่าวัตถุประสงค์

๑. จากการศึกษปัจจัยในการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่ามีปัจจัยของการอพยพย้ายถิ่น พบว่า ปัจจัยการอพยพย้ายถิ่นฐานไปยังพื้นที่ชุมชนตลาดเก่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง โดยมีทั้งการย้ายถิ่นด้วยความสมัครใจและความจำเป็นในหลายด้าน เนื่องจากพื้นที่ต้นทางของผู้อพยพประสบปัญหาในการหางานและการว่างงาน ส่งผลให้มีข้อจำกัดในการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมถึงการขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เมื่อพื้นที่ต้นทางไม่สามารถตอบสนองความต้องการเหล่านี้ได้ จึงเกิดการอพยพมายังพื้นที่ปลายทาง เช่น ชุมชนตลาดเก่า ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้อพยพในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และโอกาสในการทำงาน รวมถึงช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เหตุผลหลักที่ผู้คนเลือกย้ายถิ่นมายังชุมชนตลาดเก่า อำเภอเมือง จังหวัดยะลา คือความต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นเป็นอันดับสูงสุด คือ มีโอกาสในการทำงานมากกว่า เป็นร้อยละ ๓๙.๑ รองลงมาคือ โอกาสทางการศึกษา ร้อยละ ๑๙.๙ ย้ายถิ่นด้วยความสมัครใจ ร้อยละ ๑๗.๕ โอกาสทางคุณภาพแวดล้อมและสุขภาพ ร้อยละ ๑๐.๔ โอกาสทางการบริการทางการแพทย์และสุขภาพ ร้อยละ ๗.๗ โอกาสในการรวมตัวของเพื่อนและครอบครัว ร้อยละ ๕.๐ และปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นเป็นอันดับน้อยที่สุด คือ โอกาสในการสร้างเครือข่ายทางสังคม ร้อยละ ๐.๐ จากโอกาสในการรวมตัวของเพื่อนและครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิด Ravenstein (๑๘๘๙) ว่าการอพยพย้ายถิ่นเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางประชากร โดยมีการแบ่งประเภทของการอพยพออกเป็น ๕ ลักษณะ ได้แก่ การอพยพแบบดั้งเดิมที่ย้ายถิ่นเพื่อดำรงชีวิต เช่น การอพยพจากชนบทเข้าสู่เมือง การอพยพที่ถูกบังคับโดยรัฐบาลหรือผู้มีอิทธิพล การอพยพที่เกิดจากแรงกดดันที่ทำให้ผู้ย้ายถิ่นต้องตัดสินใจว่าจะอยู่หรือไป การอพยพเสรีที่เกิดจากแรงจูงใจส่วนบุคคล

เช่น การแสวงหางานหรือการผจญภัย และการอพยพแบบชนจำนวนมากที่เกิดขึ้นเมื่อผู้คนจำนวนมากย้ายตามกันไปยังพื้นที่ใหม่ และ Lee (๑๙๖๖) ได้พัฒนาต่อจากทฤษฎีของ Ravenstein โดยเขาเสนอว่าการย้ายถิ่นจะเพิ่มขึ้นตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการคมนาคม และเหตุผลหลักที่ทำให้คนย้ายถิ่นคือความต้องการพัฒนาตนเอง Lee ยังได้ระบุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น ๔ ประการ ได้แก่ ปัจจัยจากพื้นที่ต้นทางซึ่งมักเกี่ยวข้องกับความยากจนหรือการขาดโอกาส ปัจจัยจากพื้นที่ปลายทางที่มักมีโอกาสด้านเศรษฐกิจและรายได้ที่ดีกว่า อุปสรรคระหว่างการย้ายถิ่น เช่น ค่าใช้จ่ายหรือกฎหมาย และปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางอายุ การศึกษา และอาชีพของผู้ย้ายถิ่น

นอกจากนั้น จากการศึกษาผลกระทบในการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า พบว่า เมื่อปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดการอพยพเข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่า ปัจจุบันทำให้พื้นที่นี้กลายเป็นที่อยู่อาศัยของผู้คนจากหลากหลายพื้นที่ ส่งผลให้จำนวนประชากรในพื้นที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การเพิ่มขึ้นของประชากรนี้ส่งผลให้มีการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนจำนวนมาก นำมาซึ่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขภาพ โดยด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผลกระทบด้านเศรษฐกิจหลังจากการอพยพเข้ามาในชุมชนตลาดเก่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องรายได้ที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก ในมุมมองของผู้ประกอบการผู้ประกอบการมองว่าการเพิ่มขึ้นของจำนวนกิจการหรือร้านค้าในพื้นที่ส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่สูงขึ้น จากเดิมที่มีร้านค้าที่มีลักษณะเดียวกันไม่กี่ร้าน แต่ปัจจุบันมีจำนวนร้านค้าที่คล้ายคลึงกันเพิ่มขึ้นอย่างมาก ทำให้ผู้ประกอบการต้องแข่งขันเรื่องราคา ส่งผลให้บางครั้งเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน เนื่องจากการแข่งขันที่รุนแรง และในมุมมองของคนทำงานทั่วไป การอพยพย้ายถิ่นเข้ามาของประชาชนจากหลากหลายพื้นที่ในเขตชุมชนตลาดเก่าส่งผลให้เกิดอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น และทำให้รายได้ของคนทำงานลดน้อยลง เนื่องจากมีผู้สมัครงานจำนวนมาก ทำให้การแข่งขันในตลาดแรงงานสูงขึ้น ส่งผลให้คนทำงานทั่วไปประสบปัญหาทางการเงินและคุณภาพชีวิตที่ลดลง

**ด้านเศรษฐกิจพบว่า** การย้ายถิ่นมีผลในแง่บวก และแง่ลบกับเศรษฐกิจในพื้นที่ต้นทางโดยผ่านเงินส่งกลับ (Remittance) ที่ทำให้พื้นที่ต้นทางมีการบริโภคเพิ่มขึ้น การลงทุนในพื้นที่เพิ่มขึ้น มีเงินไหลเวียนในพื้นที่ต้นทางเพิ่มมากขึ้น เศรษฐกิจมีการขยายตัวมากกว่าเดิมครอบครัวมีเศรษฐกิจดีขึ้น (Ulrich, ๒๐๑๒ และ อารีจาปากลาย, ๒๕๕๕ และ Xing C. ๒๐๑๔) แต่มีการศึกษาถึงผลในแง่ลบจากการย้ายถิ่นที่ ส่งผลต่อเศรษฐกิจทั้งพื้นที่ต้นทาง และพื้นที่ปลายทาง โดย กล่าวถึงช่องว่างระหว่าง รายได้ของพื้นที่ต้นทางที่เป็นสังคมชนบท และปลายทางที่เป็นสังคมเมืองที่กว้างมาก อันเนื่องมาจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในเขตเมือง มีมากกว่า ทั้งมีความต้องการแรงงานเพื่อที่จะขยายเศรษฐกิจสูง และถ้ามองถึงเขตชนบทที่มีผลกระทบในผลประโยชน์ ของต้นทางที่เป็นสังคมเกษตร ต้องมีต้นทุนในการผลิตที่สูงกว่าที่เคยเป็นมาอันเนื่องมาจากวัตถุดิบทางการเกษตร มี ราคาที่สูงขึ้น (Lili Ma, ๒๐๑๒) แต่มีการวิจัยที่ศึกษาในทางตรงกันข้าม โดยกรณีในพื้นที่ปลายทางเป็นสังคมเมือง มีค่าครองชีพที่สูงกว่าพื้นที่ต้นทางที่เป็นสังคมชนบทมีค่าครองชีพต่ำกว่ารายได้ของผู้ย้ายถิ่น จึงไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต จึงทำให้มีการส่งเงินมาช่วยเหลือจากครอบครัว ที่อยู่ในพื้นที่ต้นทาง (Reverse Remittance) เพื่อให้ผู้ย้ายถิ่นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเมืองได้ (Erik, ๒๐๑๒) จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณพบว่า ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ อยู่ที่ระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ  $\bar{x}=58.8$  (SD = 69.09) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งผลต่อการเข้าถึงสาธารณูปโภค ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x}= 58.8$  (SD = 69.09) ซึ่งอยู่ในอันดับมาก รองลงมาได้แก่ ส่งผลต่อรายได้ของท่าน ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x}= 58.8$  (SD = 69.09) อยู่ในอันดับมาก ส่งผลต่ออัตราการว่างงานของท่าน ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x}= 58.8$  (SD = 69.09) อยู่ในอันดับปานกลาง ส่งผลต่อรายจ่าย ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x}= 58.8$  (SD = 69.09) อยู่ในอันดับปานกลาง และผลกระทบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ส่งผลต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของครัวเรือน ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x}= 58.8$  (SD = 69.09) อยู่ในอันดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิด วสวัตต์ สุตัญญามณี (๒๕๕๘) ได้ศึกษาในเรื่องของการอพยพจากชนบทสู่เมือง ซึ่งผลกระทบจากการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง มีการศึกษามากมายทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับผลกระทบจากการย้ายถิ่น ทั้ง ผลกระทบในแง่บวก และแง่ลบ โดยผลกระทบดังกล่าวมีผลกระทบกับผู้ย้ายถิ่น ครอบครัวของผู้ย้ายถิ่น พื้นที่ต้นทางและของผู้อยู่ในถิ่นที่ได้รับการอพยพย้ายถิ่น หรือ พื้นที่ปลายทาง โดยมีผลกระทบด้านต่างๆ

**ด้านสังคมพบว่า** ปัญหาด้านสังคมในชุมชนตลาดเก่ามีหลายแง่มุมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เรื่องปัญหาการศึกษา มีเด็กจำนวนมากที่ไม่ได้รับการศึกษาเนื่องจากปัญหารายได้ของครอบครัว บางกรณีเกิดจากการหย่าร้างของพ่อแม่ ส่งผลให้บรรยากาศครอบครัวไม่เอื้ออำนวย เด็กบางคนจึงหันไปคบเพื่อน และมีความเสี่ยงต่อการเข้าถึงยาเสพติดในวัยรุ่น ซึ่งสามารถนำไปสู่ปัญหาการติดยาและการกระทำผิด เช่น การขโมยของในชุมชน ทั้งปัญหาความปลอดภัย ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงปัญหาความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะในช่วงที่ประชากรเพิ่มขึ้น ทำให้การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยไม่ทั่วถึง การเกิดความปลอดภัยในพื้นที่ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากวัยรุ่นที่ทดลองทำสิ่งไม่ดี เช่น การติดยาเสพติด เมื่อไม่มีเงินซื้อยา บางคนจึงหันไปขโมยของในบ้านคนอื่น นอกจากนี้ การขาดโอกาสในการทำงานส่งผลให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างยากลำบากปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตลาดเก่าเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจซึ่งต้องการการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมปลอดภัยและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผลกระทบด้านสังคมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งผลต่อส่งผลต่อการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่ ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x}= 58.8$  (SD = 69.09) ซึ่งอยู่ในอันดับมาก รองลงมาได้แก่ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x}= 58.8$  (SD = 69.09) อยู่ในอันดับมาก ส่งผลได้รับการสนับสนุนหรือความช่วยเหลือจากเครือข่ายในชุมชน ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x}= 58.8$  (SD = 69.09) อยู่ในอันดับปานกลาง ส่งผลการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมและความไม่ปลอดภัย ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x}= 58.8$  (SD = 69.09) อยู่ในอันดับปานกลาง และผลกระทบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อน ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x}= 58.8$  (SD = 69.09) อยู่ในอันดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิด วสวัตต์ สุตัญญามณี (๒๕๕๘) ได้ศึกษาในเรื่องของการอพยพจากชนบทสู่เมือง ซึ่งผลกระทบจากการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง ผลทางด้านสังคม (Social Effects) นอกจากผลทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ผลด้านสังคมจึงเป็นผลหลักที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง การศึกษาด้านผลกระทบด้านสังคมกับการย้ายถิ่นนั้น มีผลกระทบมากมาย เช่นปัญหาของการย้ายถิ่นของวัยแรงงานที่เป็นผู้เป็นพ่อและแม่ที่ส่งผลต่อลูก ซึ่งอยู่ห่างจากพ่อแม่ที่ย้ายถิ่นทำให้มีปัญหาสุขาภจิต

สูง กว่า ลูกที่อยู่กับพ่อและแม่ (อารีจาปากลาย, ๒๕๕๕) นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวแล้ว ผลกระทบด้านสังคมที่เกิดขึ้นกับตัวผู้ย้ายถิ่นเองก็มีเช่นกัน เนื่องจากการย้ายถิ่นผู้ย้ายถิ่นต้องไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ปลายทางที่มีความแตกต่างในด้านสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ กับพื้นที่ต้นทาง ทำให้ผู้ย้ายถิ่นต้องมีการปรับตัว ผู้ย้ายถิ่นบางรายที่ไม่สามารถปรับตัวได้จึงต้องย้ายกลับถิ่นเดิมของตน (Lili, ๒๐๑๒ และ อารี จาปากลาย, ๒๕๕๕) แต่ถ้าผู้ย้ายถิ่นนั้นอาศัยหรือกระจุกตัวอยู่ร่วมกับผู้ย้ายถิ่นมาจากพื้นที่เดียวกัน หรือผู้ที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีลักษณะแบบแผนในการดำเนินชีวิตแบบเดียวกันอยู่รวมกันเป็นเครือข่าย (Networks) ก็จะทำให้ผลกระทบในแง่ปัญหาลดลงแปรเปลี่ยนเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (Walker, ๒๐๑๐ ; อารี จาปากลาย, ๒๕๕๕; Gullette, Gregory S. ๒๐๑๔ และ Raleigh, Clionadh ๒๐๑๔ )

**ด้านสุขภาพพบว่า** ชุมชนแออัดมักเผชิญกับปัญหาด้านสุขภาพที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นและมีทรัพยากรจำกัด การเข้าถึงบริการสาธารณสุขค่อนข้างล่าช้า เนื่องจากมีจำนวนประชากรที่สูง ทำให้สถานพยาบาลไม่สามารถรองรับผู้ป่วยได้อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ ความแออัดยังทำให้เกิดความล่าช้าในการให้บริการ รวมถึงการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ ปัญหาสุขภาพร่างกายประชาชนในชุมชนแออัดมักมีสุขภาพร่างกายจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น การขาดแคลนน้ำสะอาด ความเป็นระเบียบในการจัดการขยะ และมลพิษทางอากาศ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดโรคร้ายไข้เจ็บ เช่น โรคระบบทางเดินหายใจ โรคที่เกิดจากการติดเชื้อ และโรคติดต่อ ปัญหาสุขภาพจิตการใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมที่แออัดและเครียดสามารถนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิต เช่น ความเครียด, ภาวะซึมเศร้า, และความวิตกกังวล การขาดการสนับสนุนทางสังคมและปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอนสามารถทำให้ปัญหาสุขภาพจิตยิ่งทวีความรุนแรง การแพร่ระบาดของโรค ในชุมชนที่มีความหนาแน่นสูง การแพร่ระบาดของโรคสามารถเกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น เช่น โรคติดเชื้อทางเดินหายใจและโรคติดต่อทางน้ำ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการระบาดของโรคระบาด การขาดการเข้าถึงวัคซีนและการรักษาที่เหมาะสมสามารถทำให้ประชาชนเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ  $\bar{x} = ๒.๘๕$  (SD = ๓.๓๖) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผลกระทบด้านสุขภาพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งผลด้านดีต่อสุขภาพ ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x} = ๓.๒$  (SD = ๐.๖๒) ซึ่งอยู่ในอันดับปานกลาง รองลงมาได้แก่ ส่งผลต่อความสะอาดของสภาพแวดล้อม ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x} = ๒.๙๔$  (SD = ๐.๕๕) อยู่ในอันดับปานกลางถึงมาก ส่งผลด้านลบต่อสุขภาพ ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x} = ๒.๗$  (SD = ๑.๐๘) อยู่ในอันดับปานกลาง ส่งผลต่อพฤติกรรมและการบริโภคอาหาร ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x} = ๒.๗๑$  (SD = ๐.๕๕) อยู่ในอันดับปานกลาง และผลกระทบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ส่งผลต่อการบริการสาธารณสุข ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x} = ๒.๖๘$  (SD = ๐.๕๖) อยู่ในอันดับปานกลาง

ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิด วสวัตต์ สุตินญามณี (๒๕๕๘) ได้ศึกษาในเรื่องของการอพยพจากชนบทสู่เมือง ซึ่งผลกระทบจากการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง ผลทางด้านสังคม (Social Effects) มีการศึกษาถึงการย้ายถิ่นที่มีผลต่อสุขภาพ โดยการศึกษา พบว่า การย้ายถิ่นโดยเฉพาะผู้หญิงที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในพื้นที่ที่

มีความแตกต่างในด้านชีวภาพ สังคม วัฒนธรรม ที่มีความหลากหลาย และแตกต่างจากพื้นที่ต้นทาง ทำให้มี ปัญหาสุขภาพเกิดขึ้น โดยผู้ย้ายถิ่นที่เป็นหญิงตั้งครรภ์มีอัตราการที่เด็กตายคลอด หรือการคลอดที่ทารก เสียชีวิต สูง (Sirin, ๒๐๑๑) นอกจากนี้ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผู้ย้ายถิ่นเองยังส่งผลถึง ปัญหาของคนในครอบครัว และบุตรหลานของผู้ย้ายถิ่น โดยพบว่าบุตรหลานของผู้ย้ายถิ่นมีสุขภาพที่ไม่ดี โดยเฉพาะปัญหาสุขภาพจิต จะมีอัตราสูงกว่า บุตรหลาน ของผู้ที่ไม่ย้ายถิ่น โดยพบว่าเป็นปัญหาในด้านอารมณ์ ปัญหาด้านพฤติกรรม สมาธิสั้น และ ปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อน

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาผลกระทบของการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรในชุมชนย่านตลาดเก่า ทั้ง ๓ ด้านพบว่า

ด้านเศรษฐกิจมีผลกระทบมากที่สุดโดยเฉพาะในเรื่องการเพิ่มขึ้นของการแข่งขันทางธุรกิจการว่างงานและรายได้ที่ลดลงเช่นรายได้ที่ลดลงจากการแข่งขันที่สูงขึ้นในตลาดแรงงานและการค้าการเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของกิจการที่คล้ายคลึงกันนอกจากนี้ยังพบว่าอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นเนื่องจากแรงงานใหม่จำนวนมากแข่งขันกันในตลาดแรงงานในพื้นที่ต้นทางของการอพยพย้ายถิ่นการส่งเงินกลับช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ชนบทแต่ก็ยังคงมีปัญหาช่องว่างรายได้ระหว่างพื้นที่ต้นทางและปลายทางซึ่งเป็นเมืองและชนบทโดยเมืองมีค่าครองชีพสูงขึ้นทำให้ผู้ย้ายถิ่นต้องการความช่วยเหลือจากครอบครัวในพื้นที่ต้นทางและรองลงมาคือด้านสังคมที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตความปลอดภัยและการศึกษาปัญหาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากการศึกษาและปัญหาครอบครัวการเพิ่มขึ้นของการติดยาเสพติดและอาชญากรรมในชุมชนเนื่องจากความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากการเพิ่มจำนวนประชากรการขาดโอกาสในการทำงานยังส่งผลให้ครอบครัวประสบปัญหาทางการเงินผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณชี้ให้เห็นว่าผลกระทบที่สำคัญที่สุดคือการกระจายตัวของประชากรและการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในชุมชนซึ่งได้รับผลกระทบมากที่สุดจากการเพิ่มขึ้นของผู้อพยพและท้ายที่สุดคือ ด้านสุขภาพ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นการเข้าถึงบริการสาธารณสุขและการจัดการสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมส่งผลต่อการเกิดโรคต่างๆรวมถึงปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดจากความเครียดในการใช้ชีวิตในชุมชนที่แออัดการแพร่ระบาดของโรคและการขาดการดูแลทางการแพทย์ที่เพียงพอยังเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการจัดการอย่างเร่งด่วน

ดังนั้นสรุปได้ว่าผลกระทบที่เกิดจากการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในชุมชนตลาดเก่า อ.เมือง จ.ยะลาที่มีความสำคัญมากที่สุดคือด้านเศรษฐกิจ รองลงมาคือด้านสังคมและท้ายที่สุดคือด้านสุขภาพดังข้างต้น

๒. จากการศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนตลาดเก่า พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ต้องมีการปรับปรุงพื้นที่และสิ่งแวดล้อมการปรับปรุงพื้นที่โดยรวมให้เป็นระเบียบมากขึ้นโดยเฉพาะการปรับสภาพบ้านเรือนและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้เป็นพื้นที่ที่น่าอยู่และมีความสะดวกสบายมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเสนอให้กระจายพื้นที่ค้าขายออกไปในหลายจุด เพื่อปัญหาความแออัดและเพิ่มความสะดวกให้กับประชาชน โดยเห็นว่าการกระจุกตัวของตลาดหรือพื้นที่ค้าขาย

ในบริเวณเดียวกันอาจนำไปสู่ปัญหาด้านการคมนาคมและความไม่เป็นระเบียบในพื้นที่นั้นการจัดสรรที่ดิน และการพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยเรียกร้องให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการจัดสรรที่ดินให้กับประชาชน และพัฒนาหมู่บ้านหรือโครงการที่อยู่อาศัยใหม่ให้กับผู้ที่ต้องการที่อยู่อาศัยแบบถาวร ผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าการจัดการในลักษณะนี้จะเป็นการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอทั้งสองชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการวางแผนพัฒนาเมืองและการบริหารจัดการทรัพยากร ที่ดินเพื่อแก้ไขปัญหาความแออัดและการกระจายพื้นที่บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แนวทางในการแก้ไขปัญหา ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งเสริม อาชีพนอกตัวเมืองจะสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องรายได้ ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x} = 58.8$  ( $SD = 11.44$ ) ซึ่งอยู่ในอันดับ มาก รองลงมาได้แก่ การจัดมาตรการ ย้ายเข้า-ย้ายออก เพื่อแก้ไขปัญหาการกระจุกตัวของประชากร ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x} = 58.8$  ( $SD = 10.71$ ) อยู่ในอันดับมาก กระจายความเจริญสู่พื้นที่รอบๆ เมือง ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x} = 58.8$  ( $SD = 11.44$ ) อยู่ในอันดับปานกลาง รื้อย้ายชุมชนไปอยู่ในที่ใหม่ ค่าเฉลี่ยคือ  $\bar{x} = 55.2$  ( $SD = 11.29$ ) อยู่ในอันดับปานกลางและผลกระทบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ปรับปรุงชุมชนในที่อยู่เดิม ค่าเฉลี่ย คือ  $\bar{x} = 55.6$  ( $SD = 11.24$ ) อยู่ในอันดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิด วิรัช เตียหงษากุล(๒๕๒๙) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนซึ่งมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด คือ ปัญหาด้าน ประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอพยพย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่ตัวเมืองเพื่อหางานทำซึ่งมีแนวทางในการ แก้ปัญหาคือ แนวคิดด้านมนุษยนิยม เป็นการอธิบายแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาของมนุษย์ที่เน้นเรื่อง ค่านิยม กับจริยธรรม โดยมองว่าเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอยู่ที่มนุษย์และค่านิยมด้านจริยธรรม เป็นสิ่งสำคัญ ในสังคมมนุษย์ ตามแนวคิดนี้ถือว่าคนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา คนเป็นผู้บันดาลให้การเปลี่ยนแปลง คุณภาพ ปริมาณ สิ่งแวดล้อม กระบวนการพลวัต แผนและโครงการ วิธีการ ปฏิบัติการ การกระทำของ มนุษย์ มีความเหมาะสมมีเกณฑ์ชี้วัด เปลี่ยนแปลงได้ ลักษณะของการพัฒนา ๑๐ สิ่งต่าง ๆ ในเกิดขึ้นหรือ ดับสลายได้ จุดหมายปลายทางสูงสุดของการพัฒนาคือการพัฒนาคนซึ่งหมายถึงการทำให้คนมีทั้งคุณภาพ และคุณธรรม

## สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้ง ปัจจัยในการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า ว่า ปัจจัย การอพยพย้ายถิ่นฐานไปยังพื้นที่ชุมชนตลาดเก่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง โดยมีทั้งการย้ายถิ่นด้วยความสมัครใจ และความจำเป็นในหลายด้าน เนื่องจากพื้นที่ต้นทางของผู้อพยพประสบปัญหาในการหางานและการ วางงาน ส่งผลให้มีข้อจำกัดในการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมถึงการขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

เมื่อพื้นที่ต้นทางไม่สามารถตอบสนองความต้องการเหล่านี้ได้ จึงเกิดการอพยพมายังพื้นที่ปลายทาง เช่น ชุมชนตลาดเก่า ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้อพยพในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และโอกาสในการทำงาน รวมถึงช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เหตุผลหลักที่ผู้คนเลือกย้ายถิ่นมายังชุมชนตลาดเก่า อำเภอเมือง จังหวัดยะลา คือความต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น และผลกระทบที่เกิดจากการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า พบว่า เมื่อปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดการอพยพเข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่า ปัจจุบันทำให้พื้นที่นี้กลายเป็นที่อยู่อาศัยของผู้คนจากหลากหลายพื้นที่ ส่งผลให้จำนวนประชากรในพื้นที่เพิ่มขึ้น การเพิ่มขึ้นของประชากรนี้ส่งผลให้มีการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนจำนวนมาก นำมาซึ่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ๑) ด้านเศรษฐกิจ ๒) ด้านสังคม ๓) ด้านสุขภาพ

แนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นของเทศบาลนครยะลา พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ต้องมีการปรับปรุงพื้นที่และสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงพื้นที่โดยรวมให้เป็นระเบียบมากขึ้น โดยเฉพาะการปรับสภาพบ้านเรือนและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้เป็นพื้นที่ที่น่าอยู่และมีความสะดวกสบายมากขึ้น นอกจากนี้ ให้กระจายพื้นที่ค้าขายออกไปในหลายจุด เพื่อแก้ไขปัญหาความแออัดและเพิ่มความสะดวกให้กับประชาชน โดยเห็นว่า การกระจุกตัวของตลาดหรือพื้นที่ค้าขายในบริเวณเดียวกัน อาจนำไปสู่ปัญหาด้านการคมนาคมและความไม่เป็นระเบียบในพื้นที่นั้น การจัดสรรที่ดินและการพัฒนาที่อยู่อาศัยโดยเรียกร้องให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการจัดสรรที่ดินให้กับประชาชนและพัฒนาหมู่บ้านหรือโครงการที่อยู่อาศัยใหม่ให้กับผู้ที่ต้องการที่อยู่อาศัยแบบถาวรการจัดการในลักษณะนี้จะเป็นการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน และให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดิน เพื่อแก้ไขปัญหาความแออัดและการกระจายพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นโดยได้ศึกษาเพิ่มเติมจากแนวคิดเกี่ยวกับทางเลือกหรือรูปแบบการพัฒนาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย โดยประการแรกควรมีการ**ปรับปรุงชุมชนในที่ดินเดิม (Slum Upgrading)** เป็นการปรับปรุงชุมชนเดิมให้มีสภาพดีขึ้นเพื่อคงรูปแบบชุมชนเดิมต่อไป โดยปรับปรุงระบบ สาธารณูปโภค ทางเดินเท้า และสภาพแวดล้อมในชุมชนเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนให้ดีขึ้น ประการที่สอง การ**ปรับผังแปลงที่ดินใหม่โดยพยายามคงโครงสร้างเดิม (Reblocking)** เป็นการปรับปรุงรูปแบบชุมชนเดิมให้มีผังและโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดีขึ้น โดยอาจมีการปรับ หรือรื้อย้ายบ้านบางส่วน และพัฒนาระบบสาธารณูปโภคให้ดีขึ้น การปรับผังที่ดินถือได้ว่าเป็นการต่อเนื่องจาก การพัฒนาแบบเดิม ชุมชนไม่บอบช้ำเท่าไร แต่ต้องเสียค่าที่ดินในกรณีเช่าที่ระยะยาวหรือซื้อที่สลิ้มเดิม แต่ ชุมชนได้ความมั่นคงในการอยู่อาศัย และสามารถพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเองอย่างค่อยเป็นค่อยไป ประการที่สาม การ**แบ่งปันที่ดิน (Land Sharing)** เป็นรูปแบบไทยๆ คือ เมื่อเจ้าของที่ดินต้องการนำที่ดินไปใช้ เกิดการประสานประโยชน์ระหว่างชุมชน และเจ้าของที่ดิน โดยเจ้าของที่ให้เช่าหรือขายที่บางส่วนให้ชุมชนในราคาถูก แลกกับการใช้ประโยชน์จากที่ดิน ส่วนที่เหลือ ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงในระยะยาวหรือมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เกิดการปรับผัง ก่อสร้างและพัฒนาที่ อยู่อาศัยร่วมกันของชุมชนใหม่ ประการที่สี่ การ**ก่อสร้างรูปแบบใหม่ในที่เดิม (Reconstruction)** เป็นการรื้อย้ายภายใน

บริเวณเดิมจากจุดหนึ่งไปอยู่อีกจุดหนึ่ง แล้วให้สัญญาเช่าระยะยาว เมื่อชุมชนมีโอกาสมีความมั่นคง ชาวบ้านก็พร้อมที่จะลงทุนจะเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ซึ่งการรื้อย้ายและสร้างชุมชนใหม่ที่อยู่ในบริเวณเดิมทำให้ชุมชนยังคงสามารถอยู่ใกล้บริเวณชุมชนเดิมและแหล่งงานไม่ต้องปรับตัวมากโดยชุมชนต้องก่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ทั้งหมดและมีความมั่นคงโดยการเช่าที่ระยะยาว และประการสุดท้าย การรื้อย้ายไปอยู่ที่ใหม่ (Relocation) เป็นการรื้อย้ายชุมชนออกไปอยู่ในที่ใหม่ ซึ่งมีข้อดีที่ชุมชนได้ความมั่นคง แต่ทำให้ชุมชนต้องอยู่ไกลจากชุมชนเดิม ไกลจากแหล่งงาน สถานศึกษา เสียค่าเดินทางเพิ่ม ต้องสร้างชีวิตและสังคมใหม่ เกิดภาระค่าใช้จ่าย ค่อนข้างสูงในการซื้อที่ดินและก่อสร้างบ้านแต่ชาวบ้านมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและการอยู่อาศัยสามารถพัฒนา สภาพแวดล้อมชุมชนใหม่ได้เต็มที่

### ข้อเสนอแนะ

#### ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ชุมชนควรมีมาตรการสร้างบ้านเรือนให้เหมาะสมกับสภาพบริบทพื้นที่ชุมชนแออัดเพื่อไม่ให้เกิดการกระจุกตัวเฉพาะที่

๒. ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดการวางแผนผังเมือง ให้เกิดการกระจายตัวของงานไปยังพื้นที่รอบๆ เพื่อลดการกระจุกตัวของจำนวนประชากรในพื้นที่

#### ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาข้อมูลปัจจัยและผลกระทบจากอพยพย้ายถิ่นของพื้นที่อื่นๆ

๒. ศึกษาบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาผลกระทบจากอพยพย้ายถิ่นของชุมชนตลาดเก่า อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

## บรรณานุกรม

- กฤษฎา แสนสมบูรณ์, & ธนาพันธ์ ทับทิมหิน. (๒๕๖๕). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการกระจายตัวของประชากรและการอพยพเข้าเมืองในกรุงเทพมหานคร*. สถาบันวิจัยการพัฒนา.
- กรกช ปริศวงศ์, & ขวลิต นิตยะ. (๒๕๔๑). *ผลการรื้อย้ายชุมชนแออัดคลองเตยไปยังที่ดินแปลงโล่งชานเมือง*. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ดุสิต เกตุเพชร. (๒๕๔๔). *ชุมชนแออัดและการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิจัย.
- สุพจน์ บุรพกุลศรี. (๒๕๓๑). *วิวัฒนาการของชุมชนเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิจัย.
- วิรัช เทียงหงษากุล. (๒๕๒๙). *การพัฒนาชุมชนและแนวทางการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิจัย.
- อารี จาปากลาย. (๒๕๕๕). *ผลกระทบจากการอพยพย้ายถิ่นต่อครอบครัวและชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิจัย.
- โยธิน สรนาทสุนันท์. (๒๕๔๐). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นและผลกระทบต่อชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิจัย.
- ชัย วรสายัณห์. (๒๕๓๕). *การย้ายถิ่นและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิจัย.
- นงนุช จันทรประเทศ. (๒๕๔๔). *ปัญหาชุมชนแออัดและการแก้ไขปัญหา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ วิจัย.
- Erik, M. (๒๐๑๒). Economic and social consequences of migration. *Journal of Migration Studies*, ๑๗(๓), ๒๐๓-๒๑๙.
- Gallion, A., & Eisner, S. (๑๙๖๓). *The Urban Pattern: City Planning and Design*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Gullette, G. S. (๒๐๑๔). Migration and social networks. *Social Network Studies*, ๘(๒), ๑๔๗-๑๖๐.
- Lee, E. S. (๑๙๖๖). A Theory of Migration. *Demography*, ๓(๑), ๔๗-๕๗.

Lertpusi, S. (2015). Settlement patterns of new Chinese immigrants in Chiang Mai and Chiang Rai. *Journal of Southeast Asian Studies*, 46(1), 111-136.

Lili Ma. (2012). Economic impacts of rural-to-urban migration. *Economic Review*, 12(4), 110-124.

Raleigh, C. (2004). The effects of migration on urban development. *Urban Studies Journal*, 41(6), 1147-1161.

Ravenstein, E. G. (1885). The Laws of Migration. *Journal of the Statistical Society of London*, 48(2), 169-197.

Sirin, S. (2001). Health outcomes of female migrants in urban settings. *International Journal of Health*, 12(2), 14-24.

Ulrich, R. (2012). Remittances and economic development. *Journal of Economic Development*, 12(1), 1-12.

Walker, R. (2000). Social impacts of migration on urban communities. *Community Studies Quarterly*, 27(1), 1-12.

Xing, C. (2004). The impact of migration on rural and urban economies. *Development Studies Journal*, 12(1), 1-12.

### บุคลากรกรม

นาเดีย พร้อมมูล (ผู้ให้สัมภาษณ์).ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

นิมัน อำดูลาวาดูล (ผู้ให้สัมภาษณ์).ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

มะรือเซะ นิแม (ผู้ให้สัมภาษณ์).ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๗  
 อับดุลคอเดร์ ตาวัน (ผู้ให้สัมภาษณ์).ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

รอซีเดห์ ราแดง (ผู้ให้สัมภาษณ์).ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๗  
 พาตีเมาะ เจะดิง (ผู้ให้สัมภาษณ์).ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

ฮานีซา มามะ (ผู้ให้สัมภาษณ์).ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๗  
 อับดุลเลาะ มะหมัดสามาแอ (ผู้ให้สัมภาษณ์).ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

สันติ สุวรรณ (ผู้ให้สัมภาษณ์).ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

## ภาคผนวก



ภาพ ข. ๒ เข้าพบที่ปรึกษา



ภาพ ข. ๓ ลงพื้นที่สัมภาษณ์สจ.นาเดีย พร้อมมูล



ภาพ ข.๔ ผู้ทรงตรวจแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม



ภาพ ข.๔ ผู้ทรงตรวจแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ภาคผนวก ก.  
แบบสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ



แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย เชิงคุณภาพ เรื่องแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของประชากรในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่า อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

เรียน ท่านผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วยข้าพเจ้า นางสาวรวิดา นิหลง นางสาวชอฟาวาตี ดาโอะ นายนิมุบิง สาอิ นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองและกฎหมายมหาชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำลังดำเนินการวิจัยศึกษา แนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของประชากรในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่า อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยและผลกระทบในการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่าและเพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นของเทศบาลนครยะลาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในรายวิชาระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการ ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ตามความเป็นจริงเพื่อผลการวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาบริหารภาครัฐต่อไป

แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น ๕ ส่วนดังนี้

ส่วนที่๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

ส่วนที่๒ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่๓ คำถามเกี่ยวกับปัจจัยและผลกระทบในการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า

ส่วนที่๔ คำถามเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของการอพยพย้ายถิ่น

ส่วนที่๕ ข้อเสนอแนะอื่นๆของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

ชื่อหัวข้อแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของประชากรในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่า อำเภอเมือง  
จังหวัดยะลาสัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....สถานที่สัมภาษณ์.....เริ่ม  
สัมภาษณ์เวลา.....ถึง.....ผู้สัมภาษณ์.....

## ส่วนที่ ๒ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

๒.๑ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....อาชีพ.....

อายุ.....

๒.๒ ช่วงเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่จารุนอกของให้สัมภาษณ์

.....

## ส่วนที่ ๓ คำถามเกี่ยวกับปัจจัยและผลกระทบในการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากร ชุมชน จารุนอก

### ๓.๑ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่น

ปัจจัยที่มีผลต่อการอพยพของคนที่เข้ามาใน

พื้นที่.....

### ๓.๒ ผลกระทบจากการอพยพย้ายถิ่น

ด้านเศรษฐกิจ.....

ด้านสังคม.....

ด้านสุขภาพ.....

### ส่วนที่ ๔ คำถามเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของการอพยพย้ายถิ่น

ด้านเศรษฐกิจ.....

ด้านสังคม.....

ด้านสุขภาพ.....

### ส่วนที่ ๕ ข้อเสนอแนะอื่นๆของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

.....

ภาคผนวก ข.  
แบบสอบถามเชิงปริมาณ



แบบสอบถาม

แบบสอบถามประกอบการวิจัย เชิงปริมาณ เรื่องแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของประชากรในพื้นที่ชุมชนตลาดเก่า อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. ศึกษาปัจจัยและผลกระทบในการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า
๒. เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดจากการอพยพย้ายถิ่นของเทศบาลนครยะลา

โดยข้อมูลทุกอย่างจะเก็บไว้เป็นความลับ ขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลแบบสอบถามตรงกับความคิดเห็นและความรู้สึกของท่านมากที่สุด ขอความกรุณาตอบ คำถามให้ครบทุกข้อสงสัย เพื่อประโยชน์ในการนำไปวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามแบ่งเป็น ๕ ส่วนดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับปัจจัยในการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า

ส่วนที่ ๓ คำถามเกี่ยวกับผลกระทบในการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า

ส่วนที่ ๔ คำถามเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของการอพยพย้ายถิ่น

ส่วนที่ ๑: ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับคำตอบของท่าน

๑. เพศ

ชาย

หญิง

๒. อายุ

ต่ำกว่า ๑๘ ปี

๑๘-๓๐ ปี

๓๑-๔๐ ปี

๔๑-๕๐ ปี

- ๕๑-๖๐ ปี
- ๖๑ ปีขึ้นไป

๓. สถานภาพทางสมรส

- โสด
- สมรส
- หย่าร้าง
- อื่นๆ(ระบุ).....

๔. ภูมิลำเนาเดิม

- นอกเขตอำเภอเมืองยะลา(ระบุ อำเภอ).....
- นอกเขตจังหวัดยะลา(ระบุ จังหวัดและอำเภอ).....
- ต่างประเทศ(ระบุ ประเทศ).....

๕. รายได้ต่อเดือน

- ต่ำกว่า ๕,๐๐๐บาท
- ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐บาท
- ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐บาท
- ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐บาท
- ๓๐,๐๐๑บาท ขึ้นไป

๖. รายจ่ายต่อเดือน

- ต่ำกว่า ๕,๐๐๐บาท
- ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐บาท
- ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐บาท
- ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐บาท
- ๓๐,๐๐๑บาท ขึ้นไป

๗. ระดับการศึกษา

- ต่ำกว่าประถมศึกษา
- ประถมศึกษา
- มัธยมศึกษาตอนต้น
- มัธยมศึกษาตอนปลาย
- ปวส.
- ปวช.
- ปริญญาตรี
- สูงกว่าปริญญาตรี

อื่นๆ(โปรดระบุ).....

๘. อาชีพ

นักเรียน/นักศึกษา

พนักงานประจำ

ธุรกิจส่วนตัว

เกษียณอายุ

ค้าขาย

รับจ้าง

ข้าราชการ

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

๙. ช่วงเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่

๑-๕ ปี

๖-๑๐ ปี

๑๑-๑๕ ปี

๑๖-๒๐ ปี

๒๑-๒๕ ปี

๒๖-๓๐ ปี

๓๑ ปีขึ้นไป

ส่วนที่๒ คำถามเกี่ยวกับปัจจัยในการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า

๑. หากท่านเคยย้ายถิ่นฐาน ปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นฐานของท่านมาพื้นที่ชุมชนตลาดเก่ามากที่สุด? (เลือกได้มากกว่า ๑ ข้อ)

ย้ายถิ่นด้วยความสมัครใจ

ย้ายถิ่นด้วยความไม่สมัครใจหรือเพราะความจำเป็น

มีโอกาสในการทำงานมากกว่า

โอกาสในการรวมตัวของครอบครัวหรือเพื่อน

โอกาสทางการศึกษา

- โอกาสทางบริการทางการแพทย์และสุขภาพ
- โอกาสในการสร้างเครือข่ายทางสังคม
- โอกาสทางสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิต
- โอกาสทางด้านอื่นๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่๓ คำถามเกี่ยวกับผลกระทบในการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชุมชนย่านตลาดเก่า

ประเด็นคำถามด้านผลกระทบ	ระดับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
<b>๑.ด้านเศรษฐกิจ</b>					
๑.การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผลต่อการเข้าถึงสาธารณูปโภคของท่าน					
๒.การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่ามีผลต่อรายได้ของท่าน					
๓.การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่ามีผลต่อรายจ่ายของท่าน					
๔.การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผลต่ออัตราการว่างงานของท่าน					
๕.การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผลต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของครัวเรือน					
<b>๒.ด้านสังคม</b>					

ประเด็นคำถามด้านผลกระทบ	ระดับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
๑.การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนของท่าน					
๒.การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของท่าน					
๓.การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าได้รับการสนับสนุนหรือความช่วยเหลือจากเครือข่ายในชุมชนของท่าน					
๔.การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผลการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมและความไม่ปลอดภัยของท่าน					
๕.การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผลต่อการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่ของท่าน					
<b>๓.ด้านสุขภาพ</b>					
๑.การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผลด้านดีต่อสุขภาพของท่าน					
๒.การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าส่งด้านลบต่อสุขภาพของท่าน					
๓.การย้ายถิ่นของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผลต่อการบริการสาธารณสุขของท่าน					
๔.การย้ายถิ่นของผู้คนในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและการบริโภคอาหารของท่าน					
๕.การย้ายถิ่นของผู้คนในพื้นที่ตลาดเก่าส่งผลต่อความสะอาดของสภาพแวดล้อมโดยรอบพื้นที่อาศัยของท่าน					

ข้อเสนอแนะด้านผลกระทบ

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่๔ คำถามเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของการอพยพย้ายถิ่น

ประเด็นคำถามแนวทางในการแก้ปัญหา	ระดับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
๑. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการปรับปรุงชุมชนในที่อยู่เดิมจะช่วยแก้ไข ปัญหาชุมชนแออัด					
๒. ท่านคิดว่าการรื้อย้ายชุมชนไปอยู่ในที่ใหม่จะช่วยแก้ปัญหาคความ แออัดในเมืองได้					
๓. ท่านคิดว่าการกระจายความเจริญสู่พื้นที่รอบๆ เมืองจะช่วยลด ปัญหาชุมชนแออัดได้					
๔. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรมีการจัดมาตรการ ย้ายเข้า-ย้ายออก เพื่อแก้ไขปัญหาการกระจุกตัวของประชากรในพื้นที่					
๕. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการส่งเสริมอาชีพนอกตัวเมือง จะสามารถ แก้ไขปัญหาเรื่องรายได้					

ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด

.....

.....

.....

## ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : นางสาวรวิษดา นีหลง

วันเดือนปีเกิด : ๒๗ กันยายน ๒๕๔๔

ที่อยู่ปัจจุบัน : ๙๐ หมู่ ๘ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

โทรศัพท์ : ๐๙๖๐๗๒๒๓๖๔

E-mail address : [๔๐๖๔๒๒๐๐๔@yru.ac.th](mailto:๔๐๖๔๒๒๐๐๔@yru.ac.th)

## ประวัติการศึกษาโดยย่อ

๒๕๖๐ จบมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนคอยรียะห์วิทยา มุลินธิ  
อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

๒๕๖๓ จบมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนคอยรียะห์วิทยา มุลินธิ  
อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต  
สาขาวิชาการปกครองและกฎหมายมหาชน คณะมนุษยศาสตร์และ  
สังคมศาสตร์

## ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : นางสาวชอฟาวาตี ดาโอะ๊ะ

วันเดือนปีเกิด : ๐๓ มีนาคม ๒๕๔๖

ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๕ หมู่ ๓ ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

โทรศัพท์ : ๐๙๗๙๖๓๔๓๘๙

E-mail address : [๔๐๖๔๒๒๐๓๑@yru.ac.th](mailto:๔๐๖๔๒๒๐๓๑@yru.ac.th)

## ประวัติการศึกษาโดยย่อ

๒๕๖๐ จบมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพัฒนาอิสลาม  
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

๒๕๖๓ จบมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัฒนาอิสลาม  
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต  
สาขาวิชาการปกครองและกฎหมายมหาชน คณะมนุษยศาสตร์และ  
สังคมศาสตร์

## ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : นายนิมูบิง สามี

วันเดือนปีเกิด : ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๔

ที่อยู่ปัจจุบัน : ๑๐ หมู่ ๘ ตำบลบาโงสะโต อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

โทรศัพท์ : ๐๙๖๖๓๘๘๕๕๗

E-mail address : [๔๐๖๔๒๒๐๓๘@yru.ac.th](mailto:๔๐๖๔๒๒๐๓๘@yru.ac.th)

## ประวัติการศึกษาโดยย่อ

๒๕๖๑ มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนจรรยาอิสลาม ต.ศาลาใหม่  
อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

๒๕๖๓ มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนดารุสสลาม ต.เกาะสะท้อน  
อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต  
สาขาวิชาการปกครองและกฎหมายมหาชน คณะมนุษยศาสตร์และ  
สังคมศาสตร์

